

II. OSTALE PROTESTNE ZAHTEVE – MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO GOZDARSTVO IN PREHRANO

1. IZVAJANJE PRAVICE DO KMETOVANJA

V Zakonu o kmetijstvu je v členih od 102 do 105 ustrezno zapisana pravica do kmetovanja, ki je bila na predlog KGZS in z besedilom KGZS zapisana v zakon maja 2008 (ZKme-1, Uradni list RS, št. 45/08).

O pravici do kmetovanja mora MKGP opozarjati druge državne in občinske organe, da jo dosledno upoštevajo pri svojih aktivnostih.

Zahtevamo, da se pravica do kmetovanja dosledno upošteva s strani inšpekcijskih organov in policije, ki dobivajo prijave zoper kmete, ki izvajajo kmetijska opravila.

Prejet odziv:

Iz vsebine zahteve ni jasno razvidno, kaj bi želeli sporočiti. Verjamemo da inšpekcijski organi in policija svoje delo opravljata v skladu s svojimi pristojnostmi in da v posameznih primerih ukrepajo na način, da ne posegajo v pravico posameznika do kmetovanja.

Inšpekcijske službe in policija svoje naloge izvršujejo neodvisno od drugih organov, neodvisno tudi od Vlade RS.

Zato se na to zahtevo ne moremo odzvati z rešitvijo ali kakšno drugo realizacijo, ker gre za preveč splošno navedbo in premalo konkretizirano zahtevo.

Zahteva nevladnih organizacij:

Zaradi široke problematike kršitev pravice do kmetovanja se z namenom ozaveščanja splošne varnosti zahteva izvedba splošne kampanja informiranja o pravici do kmetovanja.

2. UREDITEV »AKTIVNEGA KMETA«

Aktivni kmet je definiran v dokumentih Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo in z njim povezane zakonodaje. Zahtevamo spremembo strateškega načrta v poglavju 4.1.4 Aktivni kmet (stran 626), tako da bo prepovedano pridobivanje plačil iz ukrepov kmetijske politike osebam, ki ne opravljajo kmetijske dejavnosti. Ker je v EU uredbi Uredba (EU) 2021/2115 v 2. odstavku 4. člena določeno, kaj sodi pod kmetijsko dejavnost, je potrebno podati predlog za spremembo tega odstavka tako da se črta alineja b) ali jo spremeni z vsebino, da je ravnanje b) dovoljeno samo tistim aktivnim kmetom, ki hkrati izpolnjujejo tudi alinejo a).

Trenutno je aktivni kmet v strateškem načrtu določen:

1. obvezna vključenost v pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot kmetje,
2. obtežba živali na kmetijskem gospodarstvu je najmanj 0,2 GVŽ na ha KZU,
3. njivske površine ali trajni nasadi ali njivske površine in trajni nasadi predstavljajo več kot polovico kmetijskih površin kmetijskega gospodarstva,
4. prihodki iz kmetijske dejavnosti predstavljajo vsaj eno tretjino prihodkov iz nekmetijskih dejavnosti,

5. dokazila o lastništvu mehanizacije, plačilu storitve za kmetijska opravila ipd. v določenem minimalnem obsegu,
6. pomemben prispevek k varovanju okolja v obliki vključitve večine površin kmetijskega gospodarstva v intervencije iz 70. člena Uredbe 2021/2115.

Zahtevamo, da se v Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo doda besedilo:
»Pridobivanje plačil iz ukrepov kmetijske politike pravnim in fizičnim osebam, ki ne opravljajo kmetijske dejavnosti kot je določeno v tem poglavju ni omogočeno.«.

Zahtevana dopolnitev ima podlago v 4. členu Uredbe (EU) 2021/2115 Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi pravil o podpori za strateške načrte, ki jih pripravijo države članice v okviru skupne kmetijske politike (strateški načrti SKP) in se financirajo iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP), ter o razveljavitvi uredb (EU) št. 1305/2013 in (EU) št. 1307/2013 določa Aktivnega kmeta:

- „Aktivni kmet“ se določi tako, da se zagotovi, da se podpora odobri le fizičnim ali pravnim osebam ali skupinam fizičnih ali pravnih oseb, ki opravljajo vsaj minimalno kmetijsko dejavnost, pri čemer se iz odobritve podpore ne smejo nujno izključiti kmetje, ki opravljajo več dejavnosti, ali kmetje, ki se s to dejavnostjo ukvarjajo občasno.
Države članice pri določanju, kdo je „aktivni kmet“, uporabijo objektivna in nediskriminatorna merila, kot so preverjanje dohodkov, vložek dela na kmetiji, poslovni namen in vpis kmetijskih dejavnosti kmeta v nacionalne ali regionalne registre. Taka merila se lahko uvedejo v eni ali več oblikah, ki jih izberejo države članice, vključno z negativnim seznamom, na podlagi katerega se kmet ne šteje za aktivnega kmeta. Če država članica za „aktivne kmete“ šteje tiste kmete, ki niso prejeli neposrednih plačil, ki presegajo določen znesek za preteklo leto, ta znesek ne presega 5.000 EUR.
- „Kmetijska dejavnost“ se določi tako, da omogoča prispevanje k zagotavljanju zasebnih in javnih dobrin z enim ali obema od naslednjega:
  - (a) proizvodnjo kmetijskih proizvodov, kar vključuje ukrepe, kot so reja živali ali pridelava, vključno s paludikulturo (mokro kmetijstvo in gozdarstvo na šotiščih), kadar pojem kmetijski proizvodi pomeni proizvode iz Priloge I k PDEU, z izjemo ribiških proizvodov, ter bombaž in hitro rastoči panjevec;
  - (b) vzdrževanje kmetijske površine v stanju, primernem za pašo ali pridelavo, brez pripravljalnih ukrepov, ki presegajo uporabo običajnih kmetijskih metod in strojev.

Prejet odziv:

Glede upravičenosti do izplačil iz ukrepov kmetijske politike je slovenska zakonodaja usklajena z evropskimi uredbami.

Trenutno veljavna slovenska zakonodaja že vsebuje določbo, da je upravičenec za ukrepe kmetijske politike nosilec kmetijskega gospodarstva, fizična, pravna oseba in združenje pravnih oziroma fizičnih oseb na ozemlju Republike Slovenije, ki opravljajo kmetijsko, živilsko, trgovinsko ali drugo dejavnost. Prav tako evropski uredbi št. 2021/2115 in SN 2023-2027 definirata merila za izpolnjevanje pogoja aktivnega kmeta.

Zahteva nevladnih organizacij:

Potrebna je poostrežen kontrol in nadzorov na terenu s strani inšpekcijskih služb, da se odkrijejo »kavč kmetje«.

Obdelavo površin, ki ne služijo pridelavi hrane in krme je potrebno izločiti iz upravičenosti do plačil.

3. ZMANJŠANJE ADMINISTRATIVNIH BREMEN ZA KMETA

Zahtevamo, da se do konca leta 2024 podrobno pregleda vsa zakonodaja s področja kmetijstva ter iz nje izloči vsa besedila v členih, ki povzročajo dodatna administrativna bremena. Zahtevamo, da se vsak predlog zakona, uredbe, pravilnika ali odloka pred oddajo v resorsko ali medresorsko obravnavo pregleda iz vidika zmanjšanja administrativnih bremen.

Zahtevamo poenostavitev postopkov in zahtev za pridobitev plačil iz ukrepov kmetijske polite, tako plačil na površino kot investicijskih intervencij, zlasti pa vsebine pogojenosti.

Zahtevamo digitalizacijo postopkov in uporabo informacijskih tehnologij za olajšanje komunikacije in izpolnjevanja obrazcev.

Prejet odziv:

Zmanjševanje administrativnih bremen za kmete je ena pomembnih usmeritev SKP, zato se trudimo taka bremena zmanjševati. To je reden in sproten proces, ki ga na MKGP ob pripravi zakonodaje izvajamo ter vedno preverjamo tudi možne alternative. Odzivamo se tudi na predloge deležnikov. Veliko predlogov v procesu upoštevamo, vseh pa ni možno, saj je za izvajanje SKP in predvsem transparentne, učinkovite in preverljive porabe davkoplačevalskih sredstev iz proračuna EU in SI bistveno, da so ukrepi, ki jih uvajamo, kontrolabilni.

Z letom 2024 smo uvedli poenostavljene evidence o delovnih opravilih za SOPO sheme, ki so pripravljene za vsako shemo posebej in na letni ravni. Kot poenostavitev je tudi omogočeno, da upravičenec za opravljeno delovno opravilo posname geografsko označeno fotografijo v aplikaciji Fotosopotnik namesto, da bi beležil opravilo v evidenco. S postopnim uvajanjem digitalizacije uporabnikom tudi omogočamo oddajo nekaterih vlog brez omejitve z uradnimi urami. Napredek v digitalizaciji administrativnih postopkov bo zagotovo pomembno vplival na učinkovitost, prihranek časa in stroškov, zato želimo ta del razvijati še naprej.

Zahteva nevladnih organizacij::

Administrativna bremena povečuje predvsem število različnih intervencij, ki vsako potrebuje določeno spremljanje oz. kontrolo. Zato je ob nezmanjšanem številu intervencij težko zmanjševati administrativna bremena upravičencev. Cilj novega programskega obdobja bi moral biti manjše število enostavnih intervencij, ki se jih lahko izvaja in kontrolira brez dodatnih evidenc in arhiviranja dokumentacije s strani upravičenca. Število intervencij pa je odvisno predvsem od posameznih večjih ali manjših interesnih skupin, ki želijo za svoje področje ali panogo zagotoviti posebej namenjena sredstva.

V okviru intervencij SN je najbolj zapleteno in administrativno zahtevno izvajanje operacij KOPOP in SOPO shem, poseben problem pa predstavlja izvajanje pogojenosti, s katerim so kmetje slabše seznanjeni in ga je tudi težje razumeti. Konkretno je ena od največjih težav izpolnjevanje različnih rokov, določenih pri

posameznih intervencijah, ki jih je zaradi vsakoletnih različnih naravnih razmer težko ali celo nemogoče izpolnjevati.

Digitalizacija pa ne bo prinesla zmanjšanje administracije temveč le še več podatkov, ki jih je potrebno zbirati in ob neskladjih vsakokrat dopolnjevati. Digitalizacija kontrol ponavadi pomeni tudi kontroliranje celotnega vzorca, kar pa hkrati pomeni tudi večje število ugotovljenih napak in večje število ugotovljenih kršitev. Tako sistem za spremljanje površin ni prinesel zmanjšanja administrativnih bremen z zmanjšanjem števila kontrol, temveč se morajo sedaj vsi upravičenci ukvarjati s preverjanjem ugotovitev ARSKTRP in podajanjem dodatnih pojasnil in prilaganjem slik.

4. SODELOVANJE KMETOV PRI PREUČITVI IN IMPLEMENTACIJI UREDBE ZA OHRANITEV OKOLJA IN NE NOVIM OKOLJSKIM BREMENOM

Kmetijski sektor je temelj naše družbe: zagotavlja hrano, skrbi za okolje in ohranja vitalnost podeželja.

Vključevanje kmetijskega sektorja v proces odločanja ni le pomembno, ampak nujno. Kmetje in kmetijski strokovnjaki posedujejo neprecenljivo znanje in izkušnje, ki jih je treba upoštevati pri oblikovanju politik. Le oni lahko razumejo izzive, s katerimi se vsakodnevno srečujejo na terenu, ter predlagajo rešitve, ki so trajnostne in učinkovite.

Kmetijski sektor je ključen del reševanja globalnih izzivov, kot so podnebne spremembe, ohranjanje biotske raznovrstnosti in varovanje naravnih virov. S svojim znanjem in inovativnostjo lahko prispevamo k oblikovanju politik, ki bodo spodbujale trajnostno kmetijstvo in ohranjanje okolja za prihodnje generacije.

Zahtevamo, da smo deležniki v kmetijstvu aktivni in ključni igralec pri oblikovanju ukrepov in zakonodaje, ki vplivajo na naša kmetijska gospodarstva.

Prejet odziv:

Zavedamo se, da je vključevanje javnosti, tudi ključnih deležnikov v kmetijstvu, poglobitnega pomena za pridobivanje informacij, ki omogočajo v nadaljevanju pripravo ustreznih pravno podprtih rešitev vprašanj s področja kmetijstva.

Zahteva nevladnih organizacij:

Samo zavedanje ministrstva ni dovolj. Sprejeti je potrebno pravila, protokol obveščanja o spremembah in sprejemanju novih predpisov (zakonski in podzakonski akti) ter zagotoviti sodelovanje že v fazi nastajanja predpisov. Trenutno je v večini primerov potrebno zaznati predpis na e-demokraciji in preko pripomb (ki se pogosto prehodno že medresorsko usklajene) predlagati spremembe. Taka pot je manj učinkovita. V kolikor bi se poznavanja prakse in stanja na terenu vključevali že od začetka (npr. delovne skupina za nek zakon) bi lažje oblikovali določbe, ki bi odražale realne potrebe in bile manj potrebne nenehnih sprememb.

Za vse spremembe, ki vplivajo na omejevanje lastninske pravice je potrebno zagotoviti ustrezno nadomestilo.

5. REDNA IZPLAČILA NEPOSREDNIH PLAČIL IN UKREPOV SKP

Zahtevamo redna izplačila neposrednih plačil ter ukrepov SKP. Za vsa leta naprej naj bodo določeni stalni termini izplačil, ki so enaki terminom iz preteklega obdobja.

- kampanja oddaje zbirnih vlog v času od 15. 1. do 15. 4., kar omogoči enostavnejše in hitrejše postopke na ARSKTRP;
- ponovna vzpostavitev spletnega pregledovalnika predvidenih terminov izplačil;
- ARSKTRP se naj drži podanih obljubljenih rokov izplačil.

Izvedbena uredba komisije (EU) 2022/1173 z dne 31. maja 2022 o pravilih za uporabo Uredbe (EU) 2021/2116 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi z integriranim administrativnim in kontrolnim sistemom v okviru skupne kmetijske politike v 2. odstavku 3. člena določa: »2. Vloge za pomoč se predložijo v roku, ki ga določi država članica, in se nanašajo na koledarsko leto predložitve.«.

Zahtevamo, da se kampanja za oddajo zbirnih vlog izvede od 15. 1. do 15. 4. tekočega leta, kar omogoči enostavnejše in hitrejše postopke kontrol, obračunov, izdaje odločb in pravočasnih izplačil s strani ARSKTRP.

Uredba (EU) 2021/2116 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 2. decembra 2021 o financiranju, upravljanju in spremljanju skupne kmetijske politike ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1306/2013, v 44. členu določa: »2. Države članice zagotovijo, da se plačila v okviru intervencij in ukrepov iz člena 65(2) izplačajo ne prej kot 1. decembra in najpozneje 30. junija naslednjega koledarskega leta.

Ne glede na prvi pododstavek lahko države članice:

- a) pred 1. decembrom in ne prej kot 16. oktobra izplačajo predplačila v višini do 50 % za intervencije v obliki neposrednih plačil in za ukrepe iz poglavja IV Uredbe (EU) št. 228/2013 in poglavja IV Uredbe (EU) št. 229/2013;
- b) pred 1. decembrom izplačajo predplačila v višini do 75 % za podporo, odobreno v okviru intervencij za razvoj podeželja iz člena 65(2).«.

Zahtevamo, da MKGP v prepisih ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/2116, za vse intervencije na površino in za živali iz Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo določi fiksne termine izplačil zahtevkov, ki morajo ostati enaki celotno programsko obdobje.

Zahtevamo, da ARSKTRP ponovno vzpostavi spletni pregledovalnik predvidenih terminov izplačil.

Prejet odziv:

Agencija se zavezuje, da bo izplačila za intervencije iz zbirne vloge 2024 izvajala v enakih časovnih okvirjih kot pretekla leta, tj. za plačila OMD predvidoma v decembru 2024, 80 % višine plačil za neposredna plačila v mesecu januarju 2025, končna plačila za neposredna plačila v mesecu aprilu in maju 2025, plačila za KOPOP, Dobrobit živali in Ekološko kmetovanje v mesecih od aprila do junija 2025.

Tako kot aplikacije, je tudi spletni pregledovalnik v fazi ponovne izgradnje (skladno s posodobitvami sistemov se posodablja tudi zahtevnost pregledovalnika). Njegovo ponovno delovanje bo zagotovljeno v jeseni 2024.

Do priprave tega dokumenta je bilo še 692 nepopolnih vlog, ki so v postopku reševanja.

Zahteva nevladnih organizacij:

Nujna je zaveza, da se v prihodnjih letih vsako leto bolj zgodaj prične s subvencijsko kampanjo – v letu 2025 v začetku marca, 2026 v začetku februarja, 2027 v začetku januarja. Zahteva se posredovanje časovnice za izplačila v prihodnjem letu (do konca oktobra 2024).

6. VSAKOLETNA USKLADITEV PLAČIL VEZANIH NA ZBIRNO VLOGO IN OSTALIH SREDSTEV Z INFLACIJO

Uskladitev plačil z inflacijo zahtevamo zaradi:

- povečanje stroškov inputov: inflacija poveča cene kmetijskih in proizvodnih inputov, kot so semena, gnojila, gorivo, oprema itd. To povzroči, da se stroški pridelave povečajo, medtem ko cene pridelkov ostajajo enake ali celo padajo, kar zmanjšuje dobičkonosnost kmetijske dejavnosti;
- povečanje cen hrane: inflacija vpliva tudi na cene hrane, ki jih kmetje prodajajo. Če se cene hrane ne dvignejo v enakem razmerju kot stroški, ki jih imajo kmetje pri proizvodnji hrane, se zmanjša dobičkonosnost in dohodek kmetov;
- dolgoročne pogodbe: kmetje sklepajo dolgoročne pogodbe za prodajo svojih pridelkov ali izdelkov. Če inflacija dvigne stroške proizvodnje, vendar cene, ki jih plačujejo kupci, ne sledijo temu trendu, lahko kmetom ostane manj dobička;
- finančna nestabilnost: inflacija povzroča finančno nestabilnost, kar lahko oteži dostop kmetom do kreditov in finančnih virov za financiranje svoje dejavnosti.

Vse to lahko skupaj privede do zmanjšanja dohodka kmetov in poslabšanja njihovega finančnega položaja. Zato je pomembno, da država in njene institucije sprejemajo ukrepe za zaščito kmetov pred negativnimi učinki inflacije ter zagotovijo stabilno in podporno okolje za kmetijsko dejavnost, kar zagotavljajo plačila iz ukrepov kmetijske politike.

Zahtevamo, da se višina sredstev za izplačila iz ukrepov kmetijske politike povečajo in prilagodijo letni stopnji inflacije.

Prejet odziv:

Izplačila iz ukrepov kmetijske politike, predvsem ukrepov 1. stebra SKP (vezanih na zbirno vlogo), se po EU zakonodaji ne morejo usklajevati z inflacijo, saj so 100 % financirana iz evropskega proračuna. Tudi pri ukrepih 2. stebra SKP, kjer gre za izplačila iz evropskih in nacionalnih sredstev je vsakoletno usklajevanje z inflacijo problematično. Države članice imajo različne stopnje inflacije, zato bi usklajevanje sredstev z inflacijo pomenilo neenako obravnavo med državami članicami, kar je iz vidika EU nedopustno.

Zahteva nevladnih organizacij:

Zahteva naj se prenese na nivo Evropske unije, saj je bila inflacija v vseh državah članicah, tako da bi se tudi skupna sredstva evropskega proračuna za intervencije SKP morala povečati.

Kot je iz odgovora razvidno je usklajevanje plačil ukrepov kmetijske politike z inflacijo bodisi nemogoče (1. steber) bodisi problematično z vidika neenakosti obravnave med državami članicami (2. steber). Vprašanje pa je ali bi za ukrepe 2. stebra lahko na nacionalnem nivoju vseeno zagotovili dodatna (državna) sredstva, da bi višino teh plačil lahko uskladili s stopnjo inflacije pri nas v Sloveniji. Inflacija v Sloveniji je že nekaj časa nad EU povprečjem.

Z vidika enakosti obravnave bi se lahko upoštevalo povprečno stopnjo inflacije v EU oz. na evrskem območju. Ne glede na navedeno se je pa treba zavedati, da inflacija ne bo vsako leto tako visoka kot je bila lani in trenutna 3 - odstotna, zgodi se lahko tudi deflacija, z znižanjem višine plačil se pa verjetno nihče ne bo strinjal.

7. JASNI IN ENOSTAVNI POGOJI IZVAJANJA TER ADMINISTRATIVNO NEZAHTEVNI UKREPI SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE IN USTREZNA PRERAZPOREDITEV SREDSTEV NA PODLAGI POZITIVNE DEGRESIJE

Pri neposrednih plačilih zahtevamo ureditev degresije in kapice ter prerazporeditev sredstev "od velikih k manjšim kmetijam" z začetkom degresije pri 50 ha in kapice pri 300 ha.

Degresijo opredeljuje drugi odstavek 17. člena Uredbe 2021/2115/EU: »2. Države članice lahko znesek osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost, ki se odobri kmetu za določeno koledarsko leto in presega 60 000 EUR, zmanjšajo do 85 %.

Države članice lahko določijo dodatne tranše nad 60 000 EUR in navedejo odstotke znižanja za te dodatne tranše. Hkrati zagotovijo, da je zmanjšanje za vsako tranšo enako ali večje kot za prejšnjo tranšo.«.

To pomeni, da degresija lahko prične pri 60.000 €, kapica pa ni mogoča, saj je največje dovoljeno zmanjšanje 85 %.

Prejet odziv:

V okviru neposrednih plačil se z namenom pravičnejše porazdelitve dohodkovne podpore izvaja znižanje osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost pri tistih nosilcih, ki prejmejo več kot 60.000 eur te podpore. Znižanje se izvaja po določenih tranšah. Na ta način se okoli 1,2 milijona eur prenese na prerazporeditveno dohodkovno podporo, ki jo prejmejo vsa KMG za prvih 8,2 ha.

Okoljske in podnebne obveznosti, ki vključujejo intervencije kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila, lokalne pasme in sorte, ekološko kmetovanje, ekološko čebelarjenje, biotično varstvo rastlin in od leta 2024 naprej tudi intervencijo habitatni tipi in vrste na območjih Natura 2000, podpirajo kmetijstvo v njegovi okoljski funkciji. To so intervencije, ki vključujejo nadstandardne zahteve za izvajanje. Ne glede na to si MKGP skupaj z ARSKTRP prizadeva, da bi bile te zahteve določene jasno in razumljivo, njihovo izvajanje v praksi pa čim bolj enostavno.

Ker navedene intervencije generirajo in ohranjajo ekosistemske storitve ter prispevajo k njihovi trajnostni rabi, se plačila dodelijo vsem upravičencem, ki se v te intervencije vključijo prostovoljno in izpolnjujejo predpisane zahteve. Izračun višine plačil temelji na dodatnih stroških in izpadu dohodka zaradi izvajanja nadstandardnih kmetijskih praks. Uredba 2021/2115/EU, ki ureja plačila za te intervencije, ne predvideva degresije plačil in kapice. Ne glede na to bomo pri Evropski komisiji ponovno preverili, če pri intervencijah okoljskih in podnebnih obveznosti lahko uvedemo kapico in degresijo plačil vsaj pri intervencijah, kjer je Slovenija že dosegla zastavljene ciljne vrednosti v tem programskem obdobju.

Degresija že zdaj velja pri intervenciji plačila za naravne ali druge omejitve (OMD). Če na kmetijskem gospodarstvu obseg kmetijskih površin, vključenih v intervencijo OMD, presega 50 ha, se znesek plačil za intervencijo OMD glede na obseg površin zniža v razponu od 10 do 60 %.

Zahteva nevladnih organizacij:

Kot je zapisano v komentarju pri 3. točki mora biti glavni cilj novega programskega obdobja manjše število enostavnih intervencij, ki se jih lahko izvaja in kontrolira brez dodatnih evidenc in arhiviranja dokumentacije s strani upravičenca. Potrebno je izvesti pravočasno usklajevanje z vsemi deležniki pred sprejetjem intervencij novega programskega obdobja, saj jih je po sprejetju težko spreminjati.

Pri neposrednih plačilih zahtevamo ureditev degresije in kapice ter prerazporeditev sredstev "od velikih k manjšim kmetijam" z začetkom degresije pri 50 ha in kapice pri 300 ha.

8. SORAZMERNI RAZDELITEV INVESTICIJSKIH SREDSTEV

Zahtevamo razdelitev investicijskih sredstev na način, da so sredstva dodeljena sorazmerno z deleži obdelave kmetijske zemlje (naložbe nosilcev kmetij fizičnih oseb in naložbe samostojnih podjetnikov posameznikov in pravnih oseb): ker kmetijska podjetja obdelujejo 4 odstotke vseh kmetijskih zemljišč v Sloveniji, naj bodo zanje razpisani tudi 4 odstotki sredstev od celote, ostalo za kmetije. Tako bi bilo bistveno več kmetov deležnih razvojnih sredstev na razpisih. V sedanjem sistemu pa podjetja poberejo 33 odstotkov sredstev, obdelujejo pa samo 4 odstotke kmetijskih zemljišč v Sloveniji.

Razmejitev, koliko investicijskih nepovratnih sredstev iz naslova vseh razpoložljivih sredstev PRP 2014-2022 in Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo, nikjer ni zakonsko opredeljena in o razmerju odloča kmetijska politika. V preteklosti je bilo razmerje na investicijskih razpisih tako, da je bila polovica razpisanih sredstev namenjena kmetijam in polovica podjetjem. Nato se je delež razpisanih sredstev po posredovanju pri MKGP s strani KGZS, Sindikata kmetov Slovenije in drugih nevladnih kmetijskih organizacij izboljšal v prid kmetijam. Tako je sedaj običajna razmejitev na investicijskih razpisih taka, da je 1/3 razpisanih sredstev namenjena podjetjem in 2/3 kmetijam.

Zahtevamo, da se obstoječi 2/3 delež razpisanih sredstev na investicijskih razpisih iz Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo bistveno poveča v prid kmetijam, saj kmetije v največji meri doprinesejo k obdelanosti kmetijskih zemljišč v Sloveniji.

MKGP je ni upoštevalo večkratne pripombe KGZS, da je potrebno na razpisih iz naslova PRP 2014-2022 in SN 2023-2027 dodati tako merilo, da bodo kmetije, ki prvič kandidirajo na razpisu v prednostih pred kmetijami, ki so bile na razpisih že uspešne.

Zahtevamo, da MKGP oblikuje taka merila oziroma točkovanje za izbor projektov tako v PRP 2014-2022 kot tudi v Strateškem načrtu skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo, da bodo kmetije, ki prvič kandidirajo na razpis, v prednosti pred kmetijami, ki so bile na razpisih že uspešne.

Prejet odziv:

Merila za izvajanje intervencij SN SKP 2023–2027 so drugačna od meril, ki so bila oblikovana v PRP 2014–2020 pri čemer je vsaka posamezna intervencija oblikovana na način, da prispeva k določenemu specifičnemu cilju, kar bo osnova za določitev točkovanika meril za izbor vlog.

Merila za izbor vlog pri naložbenih intervencijah bodo razdeljena na pet področij:

- Ekonomski vidik naložbe
- Socialni in geografski vidik vlagatelja
- Povezovanje
- Zeleni in digitalni prehod in
- Proizvodna usmeritev.

Tako bo na primer pri intervencijah, ki prispevajo k specifičnemu cilju 2 – Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji večji poudarek na ekonomskih vidikih naložbe, na primer pri intervencijah, ki prispevajo k okoljskim specifičnim ciljem pa večji poudarek na zelenem in digitalnem prehodu.

Vsa merila se usklajuje z vsemi deležniki in se sprejmejo na Odboru za spremljanje, katerega člani so poleg vseh deležnikov še ostala resorna ministrstva. V okviru oblikovanja meril so bile kmetijske organizacije in bodo tudi v prihodnje povabljeni k sodelovanju.

Trenutno so sprejeta merila za izbor na intervenciji IRP02 - Naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo (za trajne nasade) in IRP16 – Naložbe v prilagoditev na podnebne spremembe pri trajnih nasadih imajo določilo, da maksimalno število točk pridobi vlagatelj, ki mu v predhodnem programskem obdobju iz naslova podukrepa 4.1 še niso bila dodeljena sredstva PRP 20142020 oziroma iz intervencij IRP02 in IRP16 SN 2023-2027.

Zahteva nevladnih organizacij:

Zahtevamo, da se obstoječi 2/3 delež razpisanih sredstev na investicijskih razpisih iz Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo bistveno poveča v prid kmetijam, saj kmetije v največji meri doprinesejo k obdelanosti kmetijskih zemljišč v Sloveniji.

Analiza investicij v preteklem obdobju je pokazala izjemno nesorazmerno rabo sredstev za investicije v osnovno kmetijsko pridelavo (4.1). Tri četrtine investicij je bilo namenjeno velikim družinskim kmetijam in podjetjem (nad 105 000 SO), čeprav le te obdelujejo le četrto slovenskih kmetijskih zemljišč. Enako nesorazmernost je tudi v geografskem smislu, saj je bila večina denarja namenjena vzhodnemu delu Slovenije. Posebej so bile zapostavljene kmetije srednje velikosti (od 12000 SO do 105 000 SO), ki obdelujejo približno polovico slovenskih zemljišč in so ključne za samooskrbo, obdelanost in poseljenost podeželja, dostop do investicijskih sredstev, pa jim je bil praktično onemogočen. Tako stanje je pripeljalo do izrazito slabše starostne strukture gospodarjev na malih in srednjih kmetijah in pospešeno propadanje tovrstnih kmetij.

Potrebno je natančno preučiti merila, pogoje ter ciljno naravnost razpisov z namenom, da se omogoči sorazmerno razporeditev sredstev med male, srednje in velike kmetije (vključno s prvimi osebami). Potrebna je široka strokovna razprava, ki bi se zaključila s sprejetjem konkretnih rešitev, ki bi temeljile na ugotovljenih napakah in preteklih izkušnjah. Smiselna je torej ustanovitev posebne strokovne skupine, kjer bi z namenom odprave nesprejemljivih rešitev iz preteklih razpisov, aktivno sodelovale tudi nevladne organizacije. Rezultat dela strokovne skupine morjo biti konkretni predlogi rešitev, ki bi omogočali enakomernejšo razporeditev sredstev med vse velikostne skupine pridelovalcev hrane.

9. DOSTOP DO FINANČNIH INSTRUMENTOV ZA VSE KMETE

V preteklih mesecih je MKGP zagotovil podlage in zagotovil sistem za izvajanje povratnih oblik podpore v obliki finančnih instrumentov za ciljni skupini mladi kmetje in majhne kmetije na podlagi raziskav in analiz glede finančnih vrzeli v kmetijstvu (Posodobitev predhodne ocene finančnih instrumentov v Sloveniji - končno poročilo, januar 2019, Raziskava o potrebah po financiranju v kmetijskem in živilsko predelovalnem (ŽPI) sektorju v Sloveniji, 2020).

V preteklem obdobju so se razmere na finančnih trgih drastično spremenile v primerjavi z izdelanimi študijami in raziskavami, zato zgoraj omenjeni dokumenti ne odražajo dejanskega stanja. Kmetje težko dostopajo do finančnih virov preko klasičnih ponudnikov, povečale so se tudi obrestne mere.

V Zakonu o kmetijstvu je v 25.a členu v prvi točki zapisano, da se ukrepi politike razvoja podeželja lahko izvajajo tudi v obliki finančnih instrumentov, ki so namenjeni izboljšanju dostopa do finančnih virov za upravičence iz 17. člena tega zakona za spodbujanje njihove rasti, razvoja in izboljšanja tekočega poslovanja v skladu s cilji kmetijske politike. Nujno je, da se povečajo sredstva proračuna RS za namen izvajanja finančnih instrumentov in se to opredeli tudi v Načrtu izvajanje FI v kmetijstvu za obdobje 2023-2027 ter se zagotovi dostop do finančnih instrumentov za vse kmetije, ki potrebujejo denar bodisi za obratna bodisi za investicijska sredstva.

Prejet odziv:

Na MKGP že zagotavljamo različne možnosti s katerimi se omogoča dostop do finančnih instrumentov. Vsebinska podlaga za izvajanje finančnih instrumentov v kmetijstvu so Predhodna ocena FI in mnenje Evropske investicijske banke, ki je bilo pripravljeno k Predhodni oceni FI, Posodobitev predhodne ocene finančnih instrumentov v Sloveniji, raziskava o potrebah po financiranju v kmetijskem in živilskopredelovalnem (ŽPI) sektorju v Sloveniji (Financial needs in the agriculture and agri-food sectors in Slovenia, 2020), ki jo je za Evropsko komisijo pripravila EIB, ter Priporočila Evropske komisije za strateški načrt SKP Slovenije z dne 18. 12. 2020. Navedeni dokumenti so opozorili na nedelovanje trga (finančno vrzel) pri zagotavljanju financiranja v kmetijskem sektorju, predvsem pri majhnih kmetijah in mladih kmetih (mladih prevzemnikih), ki sta bili prepoznani kot najbolj izpostavljeni ciljni skupini glede potreb po financiranju razvoja oziroma naložb in obratnih sredstev. Hkrati je ministrstvo potrebe po FI v kmetijstvu preverilo tudi na podlagi ankete v juniju in juliju 2022, ki je bila poslana je bila na več kot 1.600 e-naslovov kmetijskih gospodarstev, v celoti ali delno pa jo je izpolnilo 338 anketiranih kmetovalcev.

MKGP se je na podlagi omenjenih ugotovitev odločilo za uvedbo finančnih instrumentov v kmetijstvu iz nacionalnih sredstev za dve ciljni skupini: majhne kmetije in mladi kmeti, s čimer so se ob razpravah glede priprave strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 strinjali vsi deležniki.

Avgusta 2023 je MKGP z upravljavcem finančnih instrumentov (Slovenski regionalno razvojni sklad) sklenilo pogodbo in sporazum o financiranju za izvajanje FI v kmetijstvu za obdobje 2023–2027.

Slovenski regionalno razvojni sklad je kot upravljavec FI v kmetijstvu oktobra 2023 objavil javni razpis za finančni produkt AGRO FI mikro (mikroposojila), ki je namenjen mladim kmetom in majhnim kmetijam,

februarja 2024 pa javni razpis AGRO FI mladi (razvojna posojila s portfeljsko garancijo, subvencijo obrestne mere in kapitalskim znižanjem) za mlade kmete.

Ker so mladi kmeti in majhne kmetije po raziskavah opredeljeni kot skupini, ki na trgu najtežje pridobijo povratne vire financiranja (zaradi pomanjkanja kreditne ali poslovne zgodovine, manj stabilnih poslovnih odnosov z banko, pomanjkanja knjigovodstva, pomanjkanja sposobnosti zavarovanja posojil s premoženjem in nizke sposobnosti odplačevanja posojil ipd.) je uvedba FI v kmetijstvu za ti dve ciljni skupini utemeljena. Finančni instrumenti so zato na voljo mladim kmetom in majhnim kmetijam za finančno izvedljive projekte, ki zaradi tržnih nepopolnosti ne morejo zbrati zadostnih virov financiranja na trgu.

Za ostala kmetijska gospodarstva pa so na voljo ugodna posojila Slovenskega regionalno razvojnega sklada in sicer investicijska sredstva, obratna sredstva, likvidnostna sredstva ter sredstva za namen pred-financiranja. Glede na to, da gre za javni sklad, ki finančne spodbude razpisuje iz svojega namenskega premoženja in v skladu s pravili državnih pomoči, imajo njihova posojila ugodnejše pogoje kot komercialne (poslovne) banke.

SRRS je februarja 2024 razpisal 6 mio eur sredstev za finančni produkt AGRO INVEST, ki omogoča kmetom in drugim subjektom, ki se ukvarjajo s primarno kmetijsko proizvodnjo, dostop do povratnih virov financiranja v obliki posojil. Ugodne pogoje financiranja pridobijo vlagatelji, ki v okviru projektov investirajo v prilagoditve k podnebnim spremembam in v blaženje podnebnih sprememb in vlagatelji, ki investirajo na manj razvitih območjih Republike Slovenije. Obrestna mera za ta ugodna posojila do 1 mio evrov, je bodisi fiksna od 2,04% letno naprej ali spremenljiva v obliki 6 - mesečnega EURIBOR + priritke od 1,07 % letno naprej, doba vračanja pa je do 20 let.

Glede na to, da javni sklad Slovenski regionalno razvojni sklad že ponuja finančne produkte za kmetijska gospodarstva, ki so dosti ugodnejši od tržnih menimo, da v tem trenutku ni potrebe za širitev FI v kmetijstvu za vsa kmetijska gospodarstva. FI v kmetijstvu so namreč namenjeni zmanjšanju finančne vrzeli, kjer na trgu povpraševanje presega ponudbo. V kolikor bi nova ocena finančne vrzeli pokazala, da obstaja potreba po širitvi FI v kmetijstvu na nove skupine upravičencev ali na uvedbo novih finančnih produktov, se bo MKGP na take nove ugotovitve ustrezno odzvalo.

Zahteva nevladnih organizacij:

V zvezi z zahtevo glede finančnih instrumentov smo s strani MKGP prejeli korekten odgovor, vendar pa še vnaprej vztrajamo pri protestni zahtevi, da je nujno povečanje sredstev iz proračuna RS za namen izvajanja finančnih instrumentov, saj je potrebno omogočiti tudi drugim ciljnim upravičencem možnost dostopa do finančnih instrumentov, bodisi za tiste, ki potrebujejo denar za obratna sredstva, kot tudi za razvojna sredstva, kar se opredeli tudi v Načrtu izvajanje FI v kmetijstvu za obdobje 2023-2027.

V dokumentih, ki jih navajate v odgovoru, je zapisano, da male kmetije in mladi prevzemniki težje kot drugi v kmetijstvu dostopajo do finančnih virov, kar potrjujemo in podpiramo dodeljevanje finančnih instrumentov tudi v bodoče. Razvidno pa je tudi, da finančne vrzeli izhajajo zaradi preteklega neustreznega delovanja kreditnega sistema za celotno kmetijstvo, kar je marsikateri kmetiji onemogočilo dostop do ugodnih finančnih virov in onemogočilo ustrezen razvoj. Sedaj se sicer razmere glede kreditiranja izboljšujejo (kot npr. navajate ugodna posojila Slovenskega regionalno razvojnega sklada in

sicer investicijska sredstva, obratna sredstva, likvidnostna sredstva ter sredstva za namen pred-financiranja), vendar pa so kljub temu finančni pogoji teh kreditov slabši za kreditojemalce, kar je bilo prikazano v izračunih, ki so bili predstavljeni tudi v okviru »Predstavitev Finančnih instrumentov v kmetijstvu v obdobju 2023-2027« na sejmu Agra v preteklem letu.«

10. PONOVNA PREUČITEV OMD OBMOČIJ IN PLAČIL OMD S PODROBNO ANALIZO

Izvesti je potrebno:

- izračunavanje točk po posameznem GERK-u,
- večji pomen težkih pridelovalnih pogojev (naklon, skalovitost, razdrobljenost ... v primerjavi z nadmorsko višino),
- odstranitev sivih lis,
- izplačilo za vsako površino (tudi če je vrednost na ha manjša od 25 eur) nad 100 eur na kmetijo.

Točke na KMG se izračuna na način, da se najprej dodeli točke za vsak posamezen GERK, ki je velikosti vsaj 100 m², pri čemer se upošteva točke tal, nadmorsko višino, nagib, in velikost GERK-a. Dodatno se v izračunu točk na GERK upoštevajo še vključenost v območja regionalno specifičnih omejitvenih dejavnikov ter korekcijo paše.

Točke znotraj območij OMD so torej določene za vsak GERK posebej. Dobljene točke na GERK-e, ki so pripisane na KMG se sešteje in deli s skupno površino GERK-ov na KMG. Rezultat je povprečno število točk na KMG/ha. Točkovanje v OMD je opredeljeno na GERK, vključitev v OMD pa je narejena po občinah oz. delih občin, kar pa je v nekaterih primerih problematično, saj povprečni podatki občine oz. deli občin izkazujejo predobre lastnosti, da bi se celotno območje občine ali del občine uvrstil v OMD. Dejansko so lahko znotraj občine površine, ki imajo zelo slabe pogoje in bi morale biti vključene v OMD.

Zahtevamo, da država zagotovi plačila višjih stroškov in nižjih prihodkov tudi za površine (GERK-e), ki niso opredeljene kot OMD, glede na pogoje pa na nivoju GERK-a presejajo mejo opredelitve v območja OMD:

- **v Pravilniku o razvrstitvi kmetijskih gospodarstev v območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, je potrebno v tabelah točkovanja večjo težo dati naklonu, kamnitosti, razdrobljenosti,... v primerjavi z nadmorsko višino;**
- **v Uredbi o plačilih za okoljske in podnebne obveznosti, naravne ali druge omejitve ter Natura 2000 iz strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 je potrebno spremeniti 101. člen, ki določa: »Minimalno plačilo za intervencijo OMD ne sme biti manjše od 25 eurov na ha. Če izračunano plačilo ne dosega 25 eurov na ha, se plačilo ne dodeli. Če izračunano plačilo preseže 600 eurov na ha, se plačilo dodeli v višini 600 eurov na ha.«,**
- **minimalno plačilo bi moralo biti opredeljeno na KMG in ne hektar površine.**

Prejet odziv:

Plačilo OMD je na vsem območju Evropske Unije mogoče le na območjih, ki so po skupnih kriterijih (določeni v Uredbi ES) opredeljena kot »Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost« (v nadaljevanju OMD). Postopek določitve je bil ob prvi določitvi OMD in vseh dosedanjih dopolnitvah vedno

podrobno pregledan s strani služb Evropske Komisije. Slovenija je določila OMD leta 2004 ter jih dopolnila leta 2007. Leta 2018 je bila zaključena nova določitev območij z naravnimi omejitvami izven gorskih območij. Ob tej preveritvi je bilo pregledano vso območje države izven gorskih območij (cca. 45% kmetijskih zemljišč v državi). Po tej »reformi« je Slovenija ohranila vsa dosedanja OMD in dodala cca 0,5 % površine države.

Določitev OMD se ob uporabi predpisanih kriterijev vedno določi na ravni administrativne enote. Ob vstopu Slovenije v EU je bil dosežen dogovor, da je to katastrska občina, ob zadnji reformi pa je v Uredbi ES določeno, da je administrativna enota za preveritev kriterijev občina. Kmetijske površine izven uradno določenega OMD po veljavnih predpisih ne morejo biti predmet podpore, ne glede na to, da morebiti kakšen GERK izkazuje težje pridelovalne razmere.

MKGP bo spremljalo stanje glede točkovanja OMD po novem sistemu in v primeru, da se ugotovijo neskladja ali se pokaže potreba po še učinkovitejši razporeditvi, predlagalo pregled stanja. Menimo pa, da je nov sistem pravičen, pošten in dosledno zasleduje cilje ohranjanja kmetovanja na OMD območjih.

Zahteva nevladnih organizacij:

Kmetije po prejemu odločb za intervencijo OMD za leto 2023 ugotavljajo, da je pri plačilih prišlo do velikih sprememb glede višine plačil.

Odziv MKGP na večino zahtev ne podaja konkretnih odgovorov.

V zahtevah je potrebno vztrajati, da se:

- zagotovitvi plačila višjih stroškov in nižjih prihodkov tudi za površine (GERK-e), ki niso opredeljene kot OMD, glede na pogoje pa na nivoju GERK-a presegajo mejo opredelitve v območja OMD;
- v Pravilniku o razvrstitvi kmetijskih gospodarstev v območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, v tabelah točkovanja nameni večjo težo nagibu, kamnitosti, kraškosti in razdrobljenosti.
- v Pravilniku o razvrstitvi kmetijskih gospodarstev v območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost primerno urediti postopno povečevanje točk za nadmorsko višino (brez skokov na posamezni nadmorski višini);
- minimalno plačilo opredeli na KMG in ne hektar površine.

Zahtevamo analizo plačil OMD za zahtevke iz leta 2023 in Dopolnitev pravilnika o točkovanju OMD glede na navedene zahteve.

11. ZAŠČITA NAJBOLJŠIH KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ

Zahtevamo ureditev zakonodaje za zaščito najboljših kmetijskih zemljišč in njihovo ohranitev za proizvodnjo hrane ter ureditev zakonodaje kmetijskih zemljišč, ki so temelj za kmetovanje, na način, da bodo kmetijska zemljišča lažje dostopna slovenskemu kmetu:

- **takojšnja ureditev in uskladitev stanja vodnih teles v evidencah s stanjem v naravi,**
- **takojšnje in redno vzdrževanje, čiščenje brežin in strug rek ter vodotokov, njihovo poglobljanje in umeščanje sonaravnih rešitev,**
- **gradnja in umeščanje vodnih zadrževalnikov mora biti v sodelovanju s kmetijsko stroko in kmeti,**
- **ne dopustimo razlastitve lastnikov kmetijskih zemljišč zaradi vzpostavitve vetrnih in sončnih elektrarn in ostalih nekmetijskih namenov.**

Med razlastitve se lahko umestijo tudi prepoved gospodarjenja z gozdovi, ki so dejansko razlastitve. Območni gozdnogospodarski načrti so povečali površine brez gospodarjenja zaradi naravovarstvenih in kulturno varstvenih omejitev. Površina brez gospodarjenja zaradi kulturno varstvene funkcije se je povečala za skoraj 18.000 ha z izpadom dohodka 6,6 milijona letno. Analiza omejitev zaradi naravovarstvenih funkcij še ni izdelana ker je kompleksnejša a je po velikostnem razredu predvidoma nekajkrat višja od omejitev zaradi arheoloških nahajališč.

Ukrep zmanjšanja nesmotrnega poseganja v kmetijska zemljišča predstavlja tudi ukrep določitve trajno varovanih kmetijskih zemljišč (TVKZ). Določanje trajno varovanih kmetijskih zemljišč in območji kmetijskih zemljišč v OPN: (pravna podlaga 2. člen ZKZ od junija 2011). Podlaga za določitev TVKZ v OPN **je strokovna** podlaga s področja kmetijstva (v nadaljevanju: strokovna podlaga), v okviru katere se pripravi predlog območij TVKZ in predlog območij ostalih kmetijskih zemljišč (v nadaljevanju: OKZ).

Po podatkih (februar 2024) je trenutno izdelanih 15 strokovnih podlag, 2 strokovni podlagi sta v izdelavi. Nobena občina še nima določenih TVKZ in OKZ v OPN.

MKGP pričakuje, da bo od izdelave strokovne podlage, v okviru je pripravljen predlog TVKZ in OKZ, do implementacije območij TVKZ in OKZ v OPN minilo vsaj 1 do 2 leti. Postopek priprave in sprejemanja OPN je namreč odvisen od aktivnosti občine in zahtevnosti usklajevanj z nosilci urejanja prostora. MKGP tudi ocenjuje, da bodo postopki sprejemanja OPN vsebinsko zelo zahtevni, saj bo treba zaradi določitve TVKZ, ureditvenih območij naselij in območij za dolgoročni razvoj naselja po ZUreP-3 na nivoju občine uskladiti različne interese v prostoru, pri čemer imajo poleg razvojnih interesov občine in interesa MKGP po določitvi čim večjega obsega TVKZ v posamezni občini, pomembno vlogo tudi ostali varstveni režimi (npr. narava, voda, kultura, gozd).

Prejet odziv:

Zaščita kmetijskih zemljišč je urejena z Zakonom o kmetijskih zemljiščih (ZKZ), ki opredeljuje tudi določitev trajno varovanih kmetijskih zemljišč (TVKZ). Določitev TVKZ v občinskih prostorskih načrtih je ukrep, ki je namenjen trajnemu varovanju kmetijskih zemljišč pred spremembo namenske rabe in s tem varovanju naravnega vira, ključnega za pridelavo hrane, razvoj podeželja in nadaljnji razvoj kmetijstva. Z določitvijo TVKZ bo namreč gradnja in spreminjanje namenske rabe kmetijskih zemljišč omejena. ZKZ namreč določa, da se območja TVKZ najmanj 10 let od uveljavitve prostorskega načrta občine, s katerim so bila ta območja določena, ne bodo smela spreminjati. Postopek določanja TVKZ je tako odvisen tudi od dinamike spreminjanja občinskih prostorskih načrtov. Do sedaj je približno 12 občin s trajno varovanimi kmetijskimi zemljišči.

Zavedamo se, da je postopek sprejemanj območij TVKZ dolgotrajen zato je na tem mestu smiselno razmisliti kako povečati dinamiko določanja TVKZ, pri čemer gre za širše vprašanje urejanja prostora in bo potrebno usklajevanje z drugimi resorji.

Zahteva nevladnih organizacij: Ni dovolj zavedanje, da so postopki zaščite dolgotrajni, nujno je narediti vse, da se postopki določitve TVKZ pospešijo. MKGP lahko še dodatno varuje kmetijska zemljišča pred pozidavo v okviru postopkov sprejemanja občinskih prostorskih načrtov..

12. SPREMEMBA POLITIKE SKLADA KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ IN GOZDOV REPUBLIKE SLOVENIJE GLEDE NAJEMA ZEMLJIŠČ

Zahtevamo spremembo politike Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije glede najema zemljišč z ureditvijo plačila progresivne zakupnine (s prioritizacijo kmetij pred pravnimi osebami):

- zahtevamo uveljavitev pozitivne diskriminacije pri zakupu kmetijskih zemljišč v lasti RS.
- progresivno plačevanje zakupnine (nad 100 ha zakupljene zemlje se dviguje cena zakupa na ha),
- predstavniki kmetov zakupnikov v Svetu sklada (predlagamo, da so 4 predstavniki zakupnikov kmetje),
- zemljiški lizing (urediti sistem zakupa tako, da s plačevanjem najemnine po določenem obdobju zakupnik postane lastnik zemljišča, v kolikor se za to odloči),
- zemljišča morajo biti dostopna družinskim kmetijam s prednostjo mladih kmetov,
- ob izteku zakupne pogodbe, se vsem zakupnikom, ki imajo v zakupu več kot 100 ha kmetijskih zemljišč, pogodba podaljša za znižan odstotek kmetijskih zemljišč, ki se tako sprostijo za ostale kmete,
- kapica pri 100 ha - nad 100 ha zakupljenih zemljišč ni več prednostnega vrstnega reda.
- nadzor nad gospodarjenjem s kmetijskimi zemljišči,
- Sklad mora biti regulator cen in ne z višanjem ponujene cene konkurirati kmetom, nakupi in prodaje morajo biti racionalni,

Zahtevamo spremembe Zakona o kmetijskih zemljiščih, Zakona o skladu kmetijskih zemljišč in Pravilnika Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS, ki ureja zakupe.

Prejet odziv:

Gre za kompleksno vsebino in tovrstne spremembe zakonodaje rabijo natančen in strokoven pregled, na kakšen način dopolniti prioritizacije. Narejene morajo biti ustrezne strokovne podlage, ki utemeljujejo spremembe in pomagajo preprečiti neželene posledice za celoten sistem. Izogniti se je treba situacijam, da bi nehote na drugi strani povzročili izključitev, ki bi neugodno vplivala na stabilnost sistema.

Ministrstvo se zaveda problematike in bo delovalo v smeri reševanja problematike na način, da bo iskalo rešitve skupaj z deležniki.

Od 22. 4. 2024 je na spletni strani Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS objavljen osnutek Pravilnika o zakupu kmetij in kmetijskih zemljišč. Za pripravo osnutka je bila imenovana delovna skupina, ki so jo sestavljali tudi predstavniki KGZS, Sindikata kmetov Slovenije in Gospodarske zbornice. Rok za oddajo pripomb je 6. 5. 2024.

Zahteva nevladnih organizacij: Potrebna je dopolnitev ZKZ, na način, da je v primerih, ko se spremeni več kot 51% lastništva pravne osebe, potrebna ponovna izvedba postopka izbere zakupojemalca.

Sam osnutek Pravilnika je bil na strokovnem odboru KGZS pregledan, podane so bile pripombe (prednostni vrstni red pri enakovrednih upravičencih).

13. PREHRANSKA SUVERENOST SLOVENIJE JE PRIORITETA

Zahtevamo, da je prehranska suverenost Slovenije prioriteta in ne sme biti podrejena okoljevarstvenim in ostalim nekmetskim avanturam.

Zahtevamo pripravo Nacionalni program na nivoju Vlade RS, »Strategija za povečanje prehranske varnosti Republike Slovenije«, ki vključuje pripravo nove ter spremembo obstoječe zakonodaje, na vseh ravneh, na vseh področjih iz delovnega področja Vlade RS, ki spodbuja prehransko varnost RS izvajanje ukrepov za naraščajoči delež. Ne pozabimo, kdor obvladuje trg s hrano, obvladuje narod. Ne izgubimo slovenstva!

Prejet odziv:

Prehranska suverenost Slovenije je že sedaj prioriteta za Vlado RS in MKGP. V okviru SN SKP 2023-2027 se daje poudarek krepitvi tržne usmerjenosti in konkurenčnosti kmetijskih gospodarstev, spodbuja se mlade prevzemnike kmetij, razvoj podjetij na podeželju, izboljšuje se položaj kmetov v vrednostni verigi itd. Od leta 2016 intenzivno promoviramo lokalno hrano in proizvode vključene v shemo IK kar nedvomno prispeva k večjemu povpraševanju in posledično večji ponudbi.

Če pa želimo v največji možni meri zagotavljati prehransko varnost ali samooskrbo v Sloveniji pa je ključno sodelovanje vseh deležnikov v prehranski verigi ter povezovanje različnih resorjev tako na nacionalni kot na lokalni ravni.

Zahteva nevladnih organizacij:

Za uresničitev zahteve je potrebno:

- Spremeniti akte o registraciji živilskih obratov in izjemah za majhne količine nazaj na prvotne akte, ki so bili notificirani pri EU Komisiji in so omogočali dobro pretočnost slovenskih pridelkov in živil do potrošnika in so omogočali razvoj in krepitev lokalne oskrbe,
- Uzakoniti sistem dvojnega označevanja, kakor ga ima Nemčija že 20 let in sicer navedba države pridelave in zraven še navedba države predelave (tako nemški potrošnik z lahkoto podpre nacionalne pridelovalce in predelovalce).

V trgovskih verigah nujno zahteva, da je tudi v TBZ-jih (trgovskih blagovnih znamkah) razviden izvor in poreklo živila (nikakor ne označevanje: »proizvedeno za LIDL Komenda« in to je vse za neko sestavljeno živilo – torej potrošnik izvora/porekla živila ne more izbrati. – izvajanje EU uredbe o obveznem označevanju osnovne surovine (poreklo)

Nujno je potrebno zagotoviti sistematičen nadzor inšpekcijskih služb nad izvajanjem:

- točke (a) člena 26(2) Uredbe (EU) št. 1169, na podlagi katere je pri označevanju živil navedba države porekla ali kraja izvora obvezna, kadar bi izpustitev tega podatka lahko zavedla potrošnika glede prave države porekla ali kraja izvora živila, zlasti, če bi informacije, priložene živilu, ali označba kot celota sicer pomenila, da ima živilo drugačno državo porekla ali kraj izvora ter
- 26(3) člena Uredbe (EU) št. 1169, ki določa, da kadar je država porekla ali kraj izvora živila naveden in ni enak državi porekla ali kraju izvora njegove osnovne surovine, se navede:
  - (a) tudi država porekla ali kraja izvora osnovne sestavine; ali
  - (b) da država porekla ali kraj izvora osnovne sestavine ni enak državi porekla ali kraju izvora živila.
- Izvedbene uredbe (EU) 2018/775, ki temelji na členu 26(3) Uredbe (EU) št. 1169/2011 in določa podrobna pravila za navajanje države porekla ali kraja izvora primarne sestavine živila. Ta uredba,

ki je v veljavi od 1. aprila 2020, zahteva, da se na etiketi navede država porekla ali kraj izvora osnovne sestavine, če ni enaka dani državi porekla ali danemu kraju izvora živila. Prav tako določa pravila glede najmanjše velikosti pisave in položaja te oznake.

Obvestilo komisije o uporabi določb člena 26(3) Uredbe (EU) št. 1169/2011 iz leta 2020: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=celex%3A52020XC0131%2801%29>

Republika Slovenija se mora pri Evropski komisiji zavzeti, da se bo določbe Izvedbene uredbe (EU) 2018/775 začne izvajati tudi za registrirane blagovne znamke, ki so v skladu s členom 1)2) izvedbene uredbe sedaj izvzete.

Hkrati pozivamo pristojno ministrstvo, da določbe zgornjih uredb tudi samo upošteva pri izvajanju Odredbe o zbiranju podatkov v verigi preskrbe s hrano (Uradni list RS št. 132/23 z dne 22. 12. 2023), kjer se podatki o poreklu posameznih živilih zbirajo na podlagi carinskega porekla, kjer je bistvena zadnja stopnja predelave narejena v Sloveniji in ne poreklo osnovne surovine (primer: slovensko poreklo moke, čeprav je pšenica po poreklu npr. iz Ukrajine ali slovensko poreklo klobas, salam itd., čeprav je poreklo mesa npr. iz Poljske). Tudi to je namreč vzrok, da se po prvih analizah poročanj delež slovenskega porekla višje v verigi povečuje, kar pa je zavajajoče, saj ob tem ni naveden podatek, koliko pa je resnično surovine, ki je dejansko slovenskega porekla.

14. SPREMEMBA UČNIH NAČRTOV V OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOLAH TER OBJEKTIVNO UČENJE O POMENU KMETIJSTVA IN VSEH NJEGOVIH FUNKCIJAH

Agende zelenega prehoda, izpustov toplogrednih plinov naj ne temeljijo na vsakokratnem medijskem pritisku, ampak naj bo učni program prilagojen slovenskim razmeram. Predstaviti je potrebno okoljske funkcije kmetijstva.

Problematika je bila prepoznana že nekaj let nazaj in z namenom vpliva na te težave, anomalije in za doseganje sprememb je bil postavljenih več ciljev v Akcijskem načrtu za delo z mladimi kmeti, ki so ga skupaj pripravili v delovni skupini ZSPM, KGZS in MKGP. Celotna problematika izobraževanja že v vrtcih, osnovnih šolah in naprej srednjih šolah je naslovljena v Akcijskem načrtu, na 6. in 7. strani, kjer so zelo jasno definirane vsebine, problematika in načini reševanja. V ta namen naj bi se formirala medresorska delovna skupina, ki naj bi jo vodili predstavniki Ministrstva za šolstvo. Rezultati dela te skupine niso znani. Zahtevamo od Ministrstva za vzgojo in izobraževanje, da s strokovnimi inštitucijami pregleda učne načrte in sledi Akcijskemu načrtu.

Zahtevamo spremembo učnih načrtov v osnovnih in srednjih šolah ter objektivno učenje o pomenu kmetijstva in vseh njegovih funkcijah.

Prejet odziv:

Navedene zahteve so v pristojnosti ministrstva pristojnega za šolstvo. Na take pavšalne navedbe ni mogoče pripraviti utemeljenega odgovora, še zlasti pa ne podpreti zahtev po spremembi učnih načrtov. Po razpoložljivih podatkih učni načrti v osnovnih in srednjih šolah vključujejo kmetijstvo. Glede presoje o

objektivnosti učenja o pomenu kmetijstva in vseh njegovih funkcijah pa bi bilo potrebno posredovati konkretnije navedbe. Predloga zato ni mogoče utemeljeno podpreti.

Na pobudo MKGP smo uspeli vpeljati določene vsebine tudi v osnovne šole - vzpodbujanje lokalne hrane in uvedba tradicionalnega zajtrka. Menimo, da je neformalen in nevsiljiv način tudi učinkovit iz vidika ozaveščanja in poudarjanja pomembnosti lokalno pridelane hrane in posledično s tem kmetijstva.

Zahteva nevladnih organizacij:

Problematika učnih programov je del Akcijskega načrta za delo z mladimi kmeti, kjer so problematike zajete in naslovljene v strateškem razvojnem cilju – formalna vzgoja in izobraževanje, katerega pripravljavec je v sodelovanju s KGZS in ZSPM tudi MKGP in se je MKGP strinjalo ob pripravi akcijskega načrta s to problematiko.

V Akcijskem načrtu je bil oblikovan predlog o ustanovitvi medresorske delovne skupine Zadeva je v smislu koordinacije stvar Ministrstva za šolstvo – sicer pa je nujno sodelovanje kmetijskih strokovnjakov in zagotovo tudi MKGP.

Pobuda ni mišljena le kot vzpodbujanje lokalne hrane,... ampak tudi kot nujnost za spremembo, pregled učnih programov in ustrezne korekcije v učnih programih, saj je v učbenikih,... veliko napačnih in za kmetijstvo tudi škodljivih (predvsem pa za poklic kmeta in panoge) navedb, ki mladim puščajo negativno mnenje o kmetijstvu in kmetih.

15. POVEČANJE KOLIČINE LOKALNO PRIDELANE HRANE V JAVNIH ZAVODIH

Zahtevamo, da se poveča količina lokalno pridelane hrane v javnih zavodih:

- **potrebno je povečati nadzor na izvajanju zelenih javnih naročil v javnih zavodih in poenostaviti postopke sodelovanja med javnimi zavodi in lokalnimi dobavitelji (kmeti),**
- **prednost na javnih razpisih naj imajo direktni proizvajalci - kmetje, pred posredniki in trgovci,**
- **zaveze po količinah lokalno pridelane hrane naj veljajo za vse (tudi zunanje ponudnike hrane znotraj javnega zavoda),**
- **potrebna je poenostavitev postopkov javnih naročil, kar bi omogočilo večji dostop za lokalne kmete,**
- **povečanje kratkih verig na vsaj 40 odstotkov vseh količin,**
- **kuhinje v javnih zavodih pri novogradnjah morajo imeti načrtovanje ustrezno velikih skladiščnih kapacitet. To pomembno vpliva na znižanje ogljičnega odtisa.**

Neurejene nacionalne zakonodaje, ki zavirajo obseg trženja kmetijskih pridelkov in živil v javne zavode. Posebno horizontalni zakonski akti strateško vplivajo na kmetijsko pridelavo in oddajo oz. prodajo kmetijskih pridelkov in živil v javne zavode, zato je sprememba le teh nujna.

Uredba EU na področju urejanja trgov oziroma tržnih standardov omogoča derogacijo, da se smejo na lokalnem trgu neposredno prodajati primarni kmetijski pridelki, ki niso sortirani. Implementacije tovrstne derogacije je nujna.

Zakon o javnem naročanju bi moral za dobavljanje primarnih kmetijskih pridelkov zavezati naročnika k sklepanju pogodb eno leto pred vegetacijo. Le-te bi morale biti zavezujoče, da se prenehajo ponavljati zagate, ki jih kmetijska gospodarstva doživljajo sedaj: je podpisnik sporazuma o dobavi (kot prvi izbran) in

od sklenjenih 12 dobav opravi dve ali tri. Tega pri zelenjavi in sadju ter pokvarljivih živilih ne bi smelo biti, ker pridelkov ni moč skladiščiti kakor npr. testenine. Sporazumi opredeljeni na način, da prvi podpisnik tudi dejansko dobavi živila.

Cene sadja in zelenjave iz slovenskih pridelav ne bi smele imeti fiksno ceno oziroma bi morala biti izhodiščna cena skladna z lastno ceno, ki jo uradno izračunava Kmetijski inštitut Slovenije.

V Zakon o javnih naročilih je potrebno umestiti dikcijo, ki ščiti sadjarje in zelenjadarje v situaciji, za sezono, ko so prisotne naravne nesreče, da ne plačuje penalov zaradi ne dobav in da mu je omogočen dokup sadje od drugih kmetij, da ni v prekršku, ker to ni njegovo sadje in ker za to nima priglašene dodatne dopolnilne dejavnosti; potrebno za potrebe javnega naročanja omogočiti nakup s kmetij brez dodatne dopolnilne dejavnosti (ker je tako potrebno voditi evidence sledljivosti toka živil po EU zakonodaji).

Vrniti je potrebno vse pogoje lokalne prodaje, kakor so ga opredeljevali nacionalni zakonski akti derogacij Uredbe 852/2004 in 853/2004 z vsemi dopolnitvami pred letom 2015. Pred letom 2015 je bila omogočena dobra pretočnost kmetijskih pridelkov in živil s kmetij do potrošnika in v javne zavode. Pred letom 2015 notificirani zakonski akti na EU Komisiji so opredeljevali možnosti lokalnih prodaj po zgledu sosednje DČ Avstrije. V vseh letih so uradni podatki EFSA pokazali, da smo po monitoringih zagotavljali višjo varnost živil kot Avstriji. Izhajajoč iz podanega dejstva ni bilo nobenega strokovnega razloga za prepovedi prodaj s kmetij. Nujna je ureditev zakonodaje s tega področja, ki bo omogočala takšno dobro pretočnost (prodajne poti s kmetij), kakor so bile uzakonjene pred letom 2015.

Pravilnik o določitvi majhnih količin živil, pogojih za njihovo pridelavo ter o določitvi nekaterih odstopanj za obrate na področju živil živalskega izvora in Pravilnik o registraciji in odobritvi obratov na področju živil - vsebine je potrebno popraviti nazaj na tiste, ki so bile pred letom 2015 notificirane, da ni več količinskih omejitev za živila rastlinskega izvora pri neposredni prodaji in predelanih živil neposredno končnemu potrošniku pri živilih živalskega izvora, ki so predelane na mestu pridelave/reje, ter povrniti opredelitve »končnega potrošnika«, kot so bile opredeljene prej, ko so bili vsi zavodi, menze, gostilne končni potrošniki.

E-katalog za javno naročanje je potrebno nadgraditi s parametrom: izvora osnovne surovine živila, lokalnega in manj kilometrov - pri čemer se distribucijski centri ne štejejo kot lokalno ampak se upošteva dejansko mesto proizvodnje živila in izvor osnovne surovine v živilu.

Nujno je potrebno spremeniti normo za kuharje v javnih zavodih (šole, vrtci ...), da bodo zmogli pripravo jedi iz osnovnih kmetijskih pridelkov in živil. Opremiti vse kuhinje s pripomočki, ki olajšajo delo (rezalniki kruha, lupilniki krompirja ...) ter hladilnimi kapacitetami, da kuhinja ni vezana na dnevno dobavo par kilogramov živil – to je pristojnost občin, ki so ustanoviteljice.

Ker se s porabo lokalne hrane generira lokalna ekonomija, krepi podeželje in hkrati ustvarja dolgoročno javno zdravje, je tovrstna prodaja v drugih državah sama po sebi umevna, pri nas pa je potrebno vse horizontalne zakonske akte skladno z zgornjim dopolniti oziroma spremeniti (tudi Zakon o javnem naročanju, Uredbo o zelenem naročanju). Erar spletišče MJU bi moralo imeti vsa polja o dobavah/nakupih živil s strani javnih zavodov javno dostopna in vidna vsem, tako bi lahko vsakdo videl, ali javni zavodi

dejansko uresničujejo zeleno, lokalno komponento in za kakšno ceno kaj kupijo – s tem bi postalo naročanje bolj transparentno.

Prejet odziv:

Zakonodaja že sedaj omogoča javnim zavodom dobavo lokalne hrane direktno od lokalnih ponudnikov z naročilnico do vrednosti, ki ne presega 215.000 €. Prav tako je določen min% dobave ekoloških živil in živil iz shem kakovosti. Z namenom optimizacije in sprejemanja usklajenih ukrepov bo vlada v začetku maja imenovala medresorsko delovno skupino, ki bo sestavljena iz resornih ministrstev in deležnikov v verigi (KGZS, ZZS, OZS, GZS). Namen delovne skupine je z vsemi resorji in deležniki sprejeti usklajene ukrepe za še več lokalne hrane v javnih zavodih, saj je problematika tako na strani javnih zavodov kot tudi na strani ponudbe, ki ni organizirana.

Zahteva nevladnih organizacij:

Uredba o zelenem javnem naročanju – zelo jasno opredeljuje deleže ekoloških živil in živil iz shem kakovosti:

delež ekoloških živil najmanj 15 % s 1. JAN. 2024

→10% do l. 2020,

→12% do dec 2023

delež živil, ki izpolnjujejo posamezno, več ali vse zahteve iz sheme kakovosti, najmanj 20 %;

2. delež ekoloških živil znaša glede na celotno predvideno količino živil, izraženo v kilogramih, najmanj 15 %; delež živil iz shem kakovosti znaša glede na celotno predvideno količino živil, izraženo v kilogramih, najmanj 20 %;

Kmetijske organizacije smo novembra 2023 na Vlado RS in pristojno ministrstvo podale pobudo za zagotovitev sledljivosti porekla živil v obratih javne prehrane, ki so v lasti lokalnih skupnosti oz. Republike Slovenije. Do danes odgovora na pobudo nismo prejele. Pobuda je pripravljena po vzoru sosednje Avstrije, kjer je označevanje porekla posameznih skupin živil potrebno v obratih organizirane javne prehrane (vzgojno-izobraževalne ustanove in ostale inštitucije podvržene javnemu naročanju, menze, hoteli ...) in je dalo takojšnje pozitivne rezultate v smeri povečanja lokalnih surovin pri pripravi obrokov.

Hkrati opozarjamo, da je potrebno predpis, ki ureja zeleno javno naročanje ustrezno spremeniti na način, da se poleg ekološke sheme kakovosti zahteva tudi vključenost v drugo nacionalno shemo kakovosti (npr. IK-SI).

16. NE! REPUBLIKE SLOVENIJE TRGOVINSKEMU SPORAZUMU MERCUSOR IN OSTALIM SPORAZUMOM, KI OMOGOČAJO UVOZ HRANE IZ DRŽAV, KJER SO STANDARDI PROIZVODNJE DRUGAČNI

Zahtevamo odločen NE! Republike Slovenije trgovinskemu sporazumu Mercusor in ostalim sporazumom, ki omogočajo uvoz hrane iz držav, kjer so standardi proizvodnje drugačni. Ne dopustimo dvojnih standardov hrane za slovenskega potrošnika.

Mercosurjev sporazum - dopušča živila dvojnih (popolnoma slabših standardov) in posledično uničuje slovensko kmetijstvo. Na področju dobrobiti živali države Mercosurjevega sporazuma nimajo vpeljanega svežnja minimalnih pogojev zaščite živali v reji in pogojenosti izpolnjevanja posameznih zahtev kot pogoj za ukrepe kmetijske politike, tako je meso absolutno drugačnega standarda.

V rastlinski pridelavi - primerjava v preglednici (za sladkorno peso) jasno navaja, da gre za istovrstna živila dvojnih standardov.

Preglednica: Mercosurjev sporazum pod drobnogledom - na prodajni polici živila dvojnih standardov

EU Tretji trgi – primer Brazilije

90% pridelave sladkorne pese v shemah visokih standardov le 10% posevkov s sladkorno peso je v osnovni shemi pridelave

povprečna velikost kmetije znaša 11 ha/kmetijo monokulture v velikosti med 1.500 do 15.000 ha/gospodarstvo

pridelava ne vpliva na gozdove (velikost gozdov se zaradi posevkov sladkorne pese ne spreminja)
pridelava vpliva na gozdove

v pridelavi uporabljajo 27 aktivnih substanc (insekticidi, herbicidi), ki so v EU pridelavi sladkorne pese prepovedani, in uporaba GMO, ki v EU niso odobreni

Proizvodi iz sporazumov: nelojalen brezcarinski uvoz kmetijskih proizvodov (spodkopava lokalno gospodarstvo - kmetijstvo).

Živila ne izpolnjujejo enake stopnje zakonodaje, varnosti, kakovosti in varovanja okolja v pridelavi ter dobrobiti v reji.

Iz navedenih razlogov Mercosurjev sporazum blokirajo Avstrija, Nizozemska, in Luksemburg, saj skrbijo za svoje nacionalno kmetijstvo in se zavedajo, da ta sporazum uniči kmetijstvo v sektorjih perutnine, govedi, čebel, sladkorne pese na račun avtomobilske industrije. Glede na dejstvo, da imamo 60 odstotkov trajnega travinja, kjer ni druge priložnosti kakor govedoreja, je Mercosurjev sporazum nedopusten: EU uvozi 262.700 t govedine iz EU-MERCOSUR sporazuma, samo kosi visokega cenovnega razreda. Z novo pogodbo EU omogoči 99.000 t govedine, kar je sprejemljivo, saj predstavlja le 1,2 odstotka EU proizvodnje. Vendar, ker gre za kose najvišjega cenovnega razreda, le ti predstavljajo 30 odstotkov dohodka sektorja. To pomeni konec slovenskih govedorejcev, perutninarjev in čebelarjev.

Prejet odziv:

V trgovinskih pogajanjih s tretjimi državami Slovenija ves čas zagovarja varovanje slovenskega in evropskega kmetijstva in poudarja, da se na račun drugih ofenzivnih interesov EU ne sme škodovati kmetijskemu sektorju. Skladno s tem nasprotujemo liberalizaciji trgovine in se zavzemamo za kar najbolj omejen uvoz kmetijskih proizvodov na EU skupni trg. Slovenija v trgovinskih pogajanjih tudi ves čas poudarja, da je treba zagotoviti, da se bodo v EU uvažali samo takšni proizvodi, ki so skladni z veljavnimi EU standardi za kmetijske proizvode in živila.

Zahteva nevladnih organizacij:

Zavračamo kakršne koli trgovinske sporazume.

Z odgovorom MKGP ne moremo biti zadovoljni, ker se že ruši trg perutninskega mesa in medu. Nujna je blokada, kakor so to storili v Avstriji, na Nizozemskem in v Luksemburgu.

17. UREDITEV VERIGE VREDNOSTI PRESKRBE S HRANO IN UREDITEV IZVAJANJA MASNIH BILANC V CELOTI, ZA VSE SEKTORJE KMETIJSTVA

Zahtevamo ureditev verige vrednosti preskrbe s hrano in ureditev izvajanja masnih bilanc v celoti, za vse sektorje kmetijstva:

- **na policah naj bo hrana, kjer ima potrošnik možnost izbire in realne navedbe od kod prihaja,**
- **preprečiti je potrebno vsakršno zavajanje potrošnika (glede porekla in ostalih navedb),**
- **boljši in poostren nadzor nad zavajajočim oglaševanjem glede porekla,**
- **okrepitev in profesionalizacija Varuha v verigi preskrbe s hrano,**
- **o izboru varuha odnosov v verigi preskrbe s hrano naj odločajo (tudi) kmetje,**
- **transparentno označevanje in zakonodaja, ki jasno pove izvor glavnih sestavin.**

Izvajanje sledljivosti vključno z masnimi bilancami za vse živalske obrate na področju živil živalskega izvora (nepredelana in predelana) po vseh členih prehranske verige, kot tudi izvajanje nadzora po teh vsebinah, je zavezujoče za vse države članice od 1. julija 2012 skladno z Izvedbeno Uredbo Komisije (EU) 931/2011.

Izvedbena Uredba (EU) 931/2011 o zahtevah glede sledljivosti iz Uredbe 178/2002 EP in ES za hrano živalskega izvora posebej navaja v 2. členu, da je sledljivost potrebno izpolnjevati tako za nepredelane in predelane proizvode. Taista Uredba v 3. členu zahteva sledljivost po obsegu ali količini živila ter v 3. točki – 2. odstavek istega člena terja od nosilca živalskega obrata, da pristojnemu organu takoj zagotovi informacije, ki se morajo posodabljeni dnevno.

Izvedbena uredba Komisije (EU) 1337/2013 skupaj z Uredbo 1169/2011 zelo jasno opredeljuje vse o sledljivosti in navajanju tako izvora kakor porekla surovega mesa, zamrznjenega mesa in tudi živil živalskega izvora.

Posebej še Izvedbena Uredba Komisije (EU) 1137/2013 določa dodatna pravila za uporabo Uredbe 1169/2011 (z vsemi dopolnitvami) glede navedbe države izvora ali kraja porekla za sveže, ohlajeno in zamrznjeno prašičje, ovčje, kozje in perutninsko meso. Kjer slednja uredba v 3. členu posebej narekuje način izvedbe sledljivosti.

Vrste mesa za katere je obvezna navedba države porekla ali kraja izvora (Priloga XI) Uredbe (EU) 1169/2011 zelo jasno navaja v odstavku (g) – člena 1 pravila glede navedbe izvora in kraja, sklicujoč se na skladnost z opredelitvijo od 23. do 26. člena Uredbe (EGS) št. 2913/92, saj so za potrebe Uredbe 1169/2011 te opredelitve še vedno veljavne.

7. člen Uredbe (EU) 1169/2011 o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom je jasno navedena prepoved zavajajočih informacij (glede značilnosti, narave, identitete, lastnosti, sestave, količine, države porekla ali kraja izvora, načina pridelave/predelave).

Že od leta 2012 sprejeti evropski zakonski akti, ki zahtevajo od nosilcev dejavnosti na področju živil živalskega izvora po celotni prehranski verigi izpolnjevanje masnih bilanc in beleženje podatkov, ki ne smejo biti starejši od 24 ur. Ravno tako obliacija nadzornega organa k tovrstnemu izvajanju nadzora. Potreben ni noben dodatni pravni akt, da bi nadzorni organi izvajali po vseh členih verige nadzor nad masnimi bilancami tako mesa kakor mesnih izdelkov. V resnici bi tovrstni nadzor morali izvajati že vsa leta. Tako pridemo do vprašanja, zakaj tega nadzorni organ ne izvaja.

Glede na dejstvo, da je osnutek spremembe pravilnika, ki je bil usklajen z vsemi deležniki v verigi je bil 25. 1. 2024 uspešno notificiran pri EU Komisiji, trenutno je MKGP pozvalo za morebitne zadnje pripombe pred objavo. 29. 2. 2024 je bila imenovana tudi Delovne skupine vlade za pripravo strokovnih izhodišč za normativno ureditev in vzpostavitev elektronskega informacijskega sistema za namen spremljanja masnega toka porekla mesa. Veljavni pravilnik določa, da se lahko na sprememnem dokumentu (vključno z računom) navede drug podatek (npr. identifikacijske kode), s katerim se zagotavlja jasno in nedvoumno povezavo z informacijo o državi porekla ali kraju izvora mesa.

Predlog usklajenega pravilnika določa izjemo za maloprodajni račun – na maloprodajnem računu bo potrebno od 31. 10. 2025 dalje navajati informacijo o državi porekla ali kraju izvora. V prehodnem obdobju od objave notificiranega pravilnika do 31. 10. 2025 se na maloprodajnem računu namesto informacije o državi porekla oz. izvora enotno uporablja 4 oznake (Poreklo SI ali 4SI, Rejeno SI ali 3SI, EU, Ne-EU).

Povzemamo: slovenski pravilnik je dodana vrednost izključno glede označevanja izvora mesa na maloprodajnem računu, pripominjamo pa - da bi morali nadzorni organi izvajati nadzor nad masnimi tokovi po vseh členih v verigi že od julija 2012 (skladno z EU Uredbo) - v vseh obratih, sorazmerno z njihovimi količinami in tveganji. Zahtevamo, da se nadzor masnih bilanc prične izvajati nemudoma po vseh členih verige, skladno z obsegom predelave in se prepove uporaba izrazov "kmečki", domače, z bližine, z dežele - če živila niso slovenskega izvora in porekla.

Prejet odziv:

Na Upravi za varno hrano se sistematično urejajo vsebine vezane na spremljanje masnega toka porekla mesa. Vlada je konec meseca februarja imenovala medresorsko delovno skupino v katero so vključeni tudi deležniki, z namenom preučitve strokovnih izhodišč za vzpostavitev elektronskega sistema, ki bo omogočal spremljanje masnega toka porekla mesa.

9. 10. 2023 je bila v Uradnem listu objavljen Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o zagotavljanju sledljivosti porekla za nepredpakirano sveže, ohlajeno in zamrznjeno goveje, prašičje, ovčje, kozje in perutninsko meso, kjer je z dnem 31. 10. 2023 za nepredpakirano meso Poreklo Slovenija obvezno za vse izvajalce dejavnosti preskrbe s svežim nepredpakiranim mesom, da vzpostavijo sledljivost tudi po poreklu mesa.

Ministrstvo je v fazi usklajevanja novega predloga spremembe Pravilnika o zagotavljanju sledljivosti porekla za nepredpakirano sveže, ohlajeno in zamrznjeno goveje, prašičje, ovčje, kozje in perutninsko meso, pripravljenega na predlog deležnikov, kateri je bil že notificiran pri Evropski Komisiji. Do tega trenutka konsenz glede načina označevanja identifikatorjev porekla za meso živali »Poreklo Slovenija« ter meso živalih »Vzrejeno Slovenija« še ni dosežen.

V kolikor UVHVVR s strani deležnikov ne prejme enotno usklajenega predloga, bo stekel postopek objave prvotne verzije predpisa, kot je bila notificirana Evropski komisiji.

Z omenjenimi aktivnostmi so izpolnjeni so sicer izpolnjene vse zahteve, ki so bile dogovorjene na sestanku s kmetijskimi organizacijami ter ostalimi deležniki v verigi, dne 1. 9. 2023.

Zahteva nevladnih organizacij:

Zahtevamo natančno izvajanje in kontrolo EU uredbe.

Nujno je potrebno zagotoviti sistematičen nadzor inšpekcijskih služb nad izvajanjem:

- točke (a) člena 26(2) Uredbe (EU) št. 1169, na podlagi katere je pri označevanju živil navedba države porekla ali kraja izvora obvezna, kadar bi izpustitev tega podatka lahko zavedla potrošnika glede prave države porekla ali kraja izvora živila, zlasti, če bi informacije, priložene živilu, ali označba kot celota sicer pomenila, da ima živilo drugačno državo porekla ali kraj izvora ter
- 26(3) člena Uredbe (EU) št. 1169, ki določa, da kadar je država porekla ali kraj izvora živila naveden in ni enak državi porekla ali kraju izvora njegove osnovne surovine, se navede:
  - (c) tudi država porekla ali kraja izvora osnovne sestavine; ali
  - (d) da država porekla ali kraj izvora osnovne sestavine ni enak državi porekla ali kraju izvora živila.
- Izvedbene uredbe (EU) 2018/775, ki temelji na členu 26(3) Uredbe (EU) št. 1169/2011 in določa podrobna pravila za navajanje države porekla ali kraja izvora primarne sestavine živila. Ta uredba, ki je v veljavi od 1. aprila 2020, zahteva, da se na etiketi navede država porekla ali kraj izvora osnovne sestavine, če ni enaka dani državi porekla ali danemu kraju izvora živila. Prav tako določa pravila glede najmanjše velikosti pisave in položaja te oznake.
Obvestilo komisije o uporabi določb člena 26(3) Uredbe (EU) št. 1169/2011 iz leta 2020:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=celex%3A52020XC0131%2801%29>

Republika Slovenija se mora pri Evropski komisiji zavzeti, da se bo določbe Izvedbene uredbe (EU) 2018/775 začne izvajati tudi za registrirane blagovne znamke, ki so v skladu s členom 1)2) izvedbene uredbe sedaj izvzete.

Hkrati pozivamo pristojno ministrstvo, da določbe zgornjih uredb tudi samo upošteva pri izvajanju Odredbe o zbiranju podatkov v verigi preskrbe s hrano (Uradni list RS št. 132/23 z dne 22. 12. 2023), kjer se podatki o poreklu posameznih živilih zbirajo na podlagi carinskega porekla, kjer je bistvena zadnja stopnja predelave narejena v Sloveniji in ne poreklo osnovne surovine (primer: slovensko poreklo moke, čeprav je pšenica po poreklu npr. iz Ukrajine ali slovensko poreklo klobas, salam itd., čeprav je poreklo mesa npr. iz Poljske). Tudi to je namreč vzrok, da se po prvih analizah poročanj delež slovenskega porekla višje v verigi povečuje, kar pa je zavajajoče, saj ob tem ni naveden podatek, koliko pa je resnično surovine, ki je dejansko slovenskega porekla.

18. UREDITEV ZAKONA O ZAŠČITI ŽIVALI SKUPAJ S STROKO IN KMETI

V zakonodajnem postopku Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zaščiti živali (ZZZiv-F) je bilo tako s strani Zakonodajno pravne službe DZ RS, Vlade RS, poslancev opozicije, Državnega sveta RS in večine strokovnih organizacij s področja kmetijstva (Veterinarska zbornica, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Sindikat kmetov) izpostavljeno veliko dilem o neustavnosti in neizvedljivosti določenih rešitev, med njimi tudi instituta t.i. pooblaščenega prijavitelja. ZZZiv_F je trenutno v presoji na Ustavnem sodišču.

Zahtevamo, da Vlada RS takoj pripravi predlog sprememb, ki bodo odpravile sporno ureditev.

Prejet odziv:

Glede na to, da bo Ustavno sodišče presodilo, ali gre za ustavno neskladje, je treba počakati na odločbo Ustavnega sodišča. Če bo sprejeta odločitev, da gre za protiustavni poseg, bo skladno z navedeno odločitvijo, zakon ustrezno spremenjen oziroma dopolnjen.

Zahteva nevladnih organizacij:

Glede na dosedanja opozorila kmetijske, veterinarske in pravne stroke trdimo, da je nesprejemljivo, da je potrebno čakati na odločitev Ustavnega sodišča. Vlada, resorno ministrstvo lahko kadar koli predlagata dopolnitve in izboljšave ZZZiv.

19. PREPOVED UPORABE IN PROMOCIJO LABORATORIJSKE IN UMETNO PRIDELANE HRANE

Zahtevamo prepoved uporabe in promocijo laboratorijske in umetno pridelane hrane, dokler ni dokazano, da le to ni škodljivo za zdravje ljudi, živali in nima negativnega vpliva na okolje:

- **zahtevamo onemogočanje dostopa proizvajalcem laboratorijske in umetno pridelane do sredstev kmetijske politike in**
- **zahtevamo prepoved uporabe in zavajajočega promoviranja tovrstnih izdelkov (kot so med drugim rastlinski burger, steak ...).**

Izvedbena Uredba Komisije 2017/2470 o oblikovanju seznama Unije novih živil v skladu z Uredbo (EU) 2015/2283 Evropskega parlamenta in Sveta o novih živilih ne ustreza namenu, da bi varovala pomen živinoreje in kulturne krajine ter prehranske varnosti države, zato je potrebno na ravni Evropske unije sprejeti ustrezno zakonodajo, da se le ta zavaruje in ohrani. Država, kjer bi stali morebitni tehnični kompleksi za proizvodnjo, bi morali biti dostopni za namene nadzora, pregleda, odobritve, obdavčitev dejavnosti in končnih proizvodov - vključno s takso sorazmerno deležu upada nacionalne živinoreje. Obrat mora biti oddaljen vsaj 300 km zračne linije od Območji z omejenimi dejavniki za kmetovanje (OMD) in gorskih površin! Nujno umestiti v gradbeno zakonodajo obvezno razdaljo.

Zavajajoče informacije za potrošnika in pravna sredstva: izdelek živalskega izvora – potrošnik razume in v njem pričakuje: da je to trajnostna živinoreja v sklopu kmetijstva z lepoto kulturne krajine, živilo je varno, znane sestave, izvora, porekla, hranilne in organoleptičnih lastnosti, uporabnost in funkcionalnosti. Če se navedeni izrazi uporabljajo za laboratorijsko/industrijsko proizvedene proizvode, ki se oglašujejo: „znano, bolj naravno in zdravo“ – se beljakovinske alternative izognejo vprašanju potrošnika o njihovi dejanski

sestavi – in izgledajo kakor popoln nadomestek – kar pa sploh ni! V takšnem primeru različice uporaba poimenovanja meso in ribe zavaja potrošnika in je nepoštena trgovinska praksa! V bistvu si na ta način industrija nezakonito prilasti vse bogastvo kulinarčne dediščine, proizvodnih metod, okusa, hranilne vrednosti, ugled in trajnost živinorejske panoge. Nujno uzakoniti prepoved rabe izrazov, ki bi kakorkoli spominjali na naravna živila (kot so uzakonili Francozi).

Označevanje: Zakonodaja, glede poimenovanja, navajanja vseh hranil, komponent in sledovnih obremenilcev v proizvodih ne obstaja. V javnosti ni vseh podatkov, po Uredbi EU 1169/2011 z vsemi dopolnitvami, ni potrebno navesti tehnoloških dodatkov, le ti pa so v laboratorijski proizvodnji proteinov izredno dvomljivi, tvegani, povsem drugačni kot v običajni predelavi živil. S tega vidika veljavne zakonodaje ne varujejo zdravja potrošnika in ne zagotavljajo svobodne izbire, ker informacije manjkajo. Nujna zakonska opredelitev zahtev označevanja.

Absolutno je potrebno prepovedati dajanje na trg t.i. »mešanih izdelkov«, ki vsebujejo sestavine iz rejnih živali in laboratorijsko-industrijsko proizvedene komponente.

Poimenovanje in trženje živil živalskega izvora ni zaščiten na ravni EU; laboratorijsko-industrijsko proizvedeni izdelki ne bi smeli v ničemer nositi kakršnokoli ime/koren, ki je skupen za živila živalskega izvora. Vsi proizvodi, ki so izdelani v tehničnih obratih ne smejo zavajati v poimenovanju, zato je potrebno v celoti nedvoumno razlikovanje v poimenovanju, naslavljanju in predstavljanje. Strogo prepovedano je izrazoslovje »nadomestki« in slično. Označitev mora biti jasna: „v laboratoriju proizvedeno“, „in vitro“, „gensko spremenjeno“ s prepovedjo poimenovanja, ki bi kakorkoli enačilo kakor da so proizvodi živalskega izvora. Zakonsko je potrebno opredeliti zavezo k periodičnemu ocenjevanju tovrstnih izdelkov vsaj vsake 3 leta.

Nujna je primerjalna analiza:

1. okoljskega vpliva in koristi, ki upošteva pozitivne zunanje učinke živinoreje: skrbni ukrepi glede ogljičnega odtisa, upravljanje krajine, kakovost vode, razpoložljivost gnoja, biotska raznovrstnost;
2. okoljske koristi pretehtati s socialno-ekonomskimi;
3. prehranske posledice uživanja, ker nimajo enake prehranske biološke uporabnosti – se jih ne sme obravnavati kot enakovredne izdelke.

Če potrošnik sprejme laboratorijsko proizvedene izdelke, bi povzročilo brezposelnost na podeželju, propad kmetij, podeželsko gospodarstvo. Noben kmet ne more preživeti s prodajo le genskega materiala enega prašiča, enega piščanca in ene krave. Zamenjava živinoreje za pridelavo poljščin na trajnem travinju, gorskih območjih ni možna! Obstaja akutno tveganje koncentracije trga s posledicami za potrošniške cene, proizvodne sisteme v EU in dolgoročno prehransko varnost – obstoj naravnih monopolov pri proizvodnji hrane. Takšne tehnologije in kapital nista dostopna kmetom ali malim kmetijam.

Vsi proizvodi, ki so proizvedeni v tehničnih obratih bi morali iti skozi dolgoročne študije vplivov na dolgoživost ljudi, zdravje in sociološko – ekonomske posledice – z enako previdnostjo kot je kloniranje človeka! Izdelki niso in ne morejo biti del kmetijske pridelave/predelave, zato ne smejo biti upravičeni do kakršnihkoli podpor iz naslova Skupne kmetijske politike niti promocijske politike.

Prejet odziv:

Trenutna EU zakonodaja ne dovoljuje trženja laboratorijsko pridelanega mesa. Takšno meso se kategorizira kot neodobreno novo živilo, ki mora biti pred dajanjem na trg odobreno po evropskem postopku odobritve. Na osnovi vložene vloge mora biti opravljena celovita ocena varnosti in podeljena evropska odobritev, izdelek pa mora biti uvrščen na seznam odobrenih novih živil. Dokler varnost in skladnost proizvodov z EU zakonodajo ni dokazana in odobritev podeljena, dajanje tovrstnih izdelkov na trg ni dovoljeno.

Za laboratorijsko pridelano meso v EU ni niti vložene vloge niti izdelkov, ki bi imeli evropsko odobritev. Slovenija bo v razpravah o tej tematiki zastopala stališče, da je poleg ocene varnosti potrebna celovita ocena vpliva takšne proizvodnje in proizvodov, tudi z vidika vplivov na tradicionalne načine pridelave, vplivov na okolje in energijske porabe.

Zahteva nevladnih organizacij:

Zahtevamo, da se jasno opredeli, katere omejitve in pogoje namerava postaviti Vlada Slovenije, da bo zaščitila slovensko živinorejo in vsa gospodinjstva na podeželju, ki živijo od živinoreje in vzdržujejo kulturno krajino. Zato je njuno sprovesti vse, kar je predlagano!

20. SUBVENCIONIRANJE GOJITVENIH DEL V ZASEBNIH GOZDOVIH**Zahtevamo subvencioniranje gojitvenih del v zasebnih gozdovih.**

V Pravilniku o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove iz proračuna RS naj se poveča prispevni odstotek in višina (realne, tržne) urne postavke na stopnjo, ki bo odgovarjala povišanim stroškom goriv in dela.

Prejet odziv:

Delež sofinanciranja gozdnogojitvenih del v zasebnih gozdovih je na območjih Natura2000 enoten in znaša 95 % izračunanih stroškov dela, za vse ostale zasebne gozdove pa je odvisen od vrste dela ter stopnje poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij gozda na dotičnem območju.

Za vsa gozdnogojitvena dela je na 1. stopnji poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij stopnja sofinanciranja 50 %, na 2. stopnji poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij 40 % in na 3. stopnji poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij stopnja 30 % izračunanih stroškov dela, pri čemer znaša strošek dela za obžetev in nego mladja 500 EUR / ha, nego gošče in nego letvenjaka 585 EUR / ha ter odstranjevanje vzpenjalk 350 EUR / ha. Pri negi drogovnjaka je znesek sofinanciranja enoten in znaša 250 EUR / ha. Stopnja poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij se določi v gozdnogospodarskem načrtu gozdnogospodarske enote.

Iz integralnega dela proračuna Republike Slovenije je bilo za ta namen v letu 2023 izplačano 300.000 EUR, iz gozdnega sklada pa 400.000 EUR, kar zneske skupaj 700.000 EUR. V letu 2023 je bila tako izvedena nega na skupaj 2136 ha gozdov, od tega obžetev na 1129 ha, nega mladja na 309 ha, nega gošče na 305 ha, nega letvenjaka na 218 ha in nega drogovnjaka na 175 ha, za kar je bilo porabljenih skupaj 10816 delovnih dni.

V primeru, da se stopnja sofinanciranja poveča, je treba na integralnem delu proračuna zagotoviti dodatna sredstva, če želimo, da površina negovalnih del ostane vsaj enaka.

Zahteva nevladnih organizacij:

Slovenija mora nujno povečati sredstva namenjena vlaganju v gozdove.

Gozdovi so po analizah gozdarskega inštituta zastarani in preredčeni (z prenizko temeljnico). Za vzpostavitev idealne starostne in debelinske strukture ter zagotovitev stabilnosti in odpornosti gozdov bi morali gozdove intenzivno uvajati v obnovo.

Slovenski gozdovi so in bodo v naslednjih desetletjih podvrženi izjemnim podnebnim spremembam. Nove študije opisujejo celo pesimistični scenarij dviga temperature do 7 stopinj v naslednjih 100 letih, kar je ekvivalentno spremembi klime na okoli 1.000 metrov nadmorske višine. Takšne spremembe lahko zdržijo le mladi odporni gozdovi z vnesenimi vrstami in proveniencami toplejših krajev. Drevesa nimajo zmožnosti hitre selitve in moramo izvajati 'asisted migration', česar brez sadnje in vnosa vrst ne bo.

Finančno vlaganje v gozdove je za lastnike zaradi prej opisanega vedno bolj nesigurno. Brez vlaganja pa ne bo odpornih gozdov. Dodatno se krepijo tudi pritiski po zaščiti in negospodarjenju z gozdovi kar še zmanjša pripravljenost lastnikov v vlaganja.

Lastniki gozdov so demografsko vedno starejši in finančno vedno manj vezani na gozdove. Vlaganja lahko zagotovimo le z povečanjem profesionalnih delavcev, ki jih lastniki zaradi prej omenjenih dejstev vsekakor ne bo plačali v velikem obsegu in deležu.

Slovenski gozdovi so odprti za javnost. V gozdovih se s strani nelastnikov izvajajo tako rekreativne kot komercialne dejavnosti. Škodo povzročajo tako rekreativne dejavnosti kot so prekomeren obisk pohodnikov in rekreativnega nabiralništva, dodatno pa se izvaja tudi komercialne dejavnosti kot je nabiranje gozdnih sadežev z vrednotnicami lov ter komercialni organizirani obiski gozdov in komercialna tekmovanja. Lastniki za koriščenje gozdov ne dobijo nadomestil, obdavčitev gozdov pa se je v zadnjih letih močno povečala.

V proračunu za leto 2024 je za gozdarstvo postavka 110401 opisana kot "Obnova, nega, varstvo gozdov" za katero je načrtovanih kar 46.632.710 evrov proračunskih sredstev. Dejansko gredo ta sredstva za javne službe, torej za načrtovanje in nadzor in ne v izvedbo del! Gozdarska stroka ukrepe načrtuje in predvidi, vendar jih lastniki zaradi pomanjkanja interesa ne izvedejo. V sofinanciranje del se vloži le okoli 1,5% % sredstev, ki so v proračunu predvidene za obnovo, nego in varstvo gozdov! Postavlja se vprašanje o smiselnosti vlaganja v načrtovanje in usmerjanje gozdov v kolikor se ukrepi ne izvajajo. Smiselno bi bilo da bi se delež vlaganj v gozdove postopno približal deležu porabe javnih služb v gozdarstvu.

Gozd v Sloveniji je strateška surovina z lesno predelovalno industrijo in poleg kmetijskih pridelkov edini omembe vreden vir obnovljive surovine. Slovenija ima sprejeto strategijo okrepitve lesno predelovalne industrije in povečanje dodane vrednosti lesnim izdelkom, kar lahko dosežemo le z kvalitetnim lesom. Vložek sofinanciranja države je dolgoročen vložek v BDP, ki večkrat preseže vložena sredstva.

Slovenija ima turistično strategijo zelene destinacije. Osnovni adut Slovenije kot turistične destinacije so gozdovi. Iz vidika nadaljnjega razvoja turizma moramo poskrbeti da bodo gozdovi negovani in urejeni.

Predlagamo skupni sestanek gozdarske stroke vključno z predstavniki lastnikov (KGZS, ZGS, GIS, MKGP, MNVP) z ministrom pristojnim za gospodarstvo in ministrom pristojnim za finance.

Cilj sestanka je pojasniti predstavnikom vlade, da je vlaganje v gozdove strateško pomembno iz več vidikov dodane vrednosti za slovensko družbo.

21. POMOČ SIDG PRI RAZVOJU PODEŽELJA

SIDG mora v skladu z zakonom prispevati razvoju podeželja, zlasti ohranjanja kmetij in podeželja v gorskem in hribovitem svetu. Četrty cilj delovanja družbe SIDG je naveden četrtem odstavku 7. člena Zakonu o gospodarjenju z gozdovi v lasti RS: »prispevati k doseganju ciljev razvoja podeželja zlasti ohranjanja kmetij in podeželja v gorskem in hribovitem svetu z omejenimi možnostmi gospodarjenja;«. Cilja se trenutno sistematično ne izvaja in se ne spremlja kazalcev uspešnosti.

Zahtevamo, da družba SIDG za cilj iz četrtega odstavka 7. člena Zakonu o gospodarjenju z gozdovi v lasti RS nameni del sredstev iz svojega poslovanja in izvede ciljno usmerjene aktivnosti. Za družinske kmetije, prednostno v hribovsko-višinskem območju in širšem obmejnem pasu, se ponovno razpiše dolgoročne koncesije za upravljanje z gozdom - do 200 ha na kmetijo.

Prejet odziv:

Veljavna zakonska ureditev ne vključuje možnosti razpisa in podelitve koncesij za upravljanje z gozdom za družinske kmetije prednostno v hribovsko višinskem območju in širšem obmejnem pasu. Ob tem je potrebno tudi izpostaviti, da se sedanja ureditev, ko z državnimi gozdovi upravlja družba SiDG izkazuje kot ekonomsko učinkovitejša od koncesijske ureditve, pri tem pa se dosegajo tudi širši družbeno ekonomski cilji. V sedanji ureditvi je tudi zaradi načina gospodarjenja z državnimi gozdovi prišlo do očitnega ponovnega zagona lesno predelovalne panoge, ki je v pogojih gospodarjenja z državnimi gozdovi na podlagi koncesij močno nazadovala.

Skladno z 31. členom ZGGLRS družba SiDG enkrat letno, najkasneje do 31. oktobra tekočega leta, pošlje Državnemu zboru Letno poročilo o poslovanju v preteklem letu, ki temelji na prikazu doseganja ciljev gospodarjenja z državnimi gozdovi, torej o realizaciji doseganja ciljev po 7. členu ZGGLRS. Pristojno delovno telo Državnega zbora navedeno poročilo obravnava in se po potrebi opredeli do realizacije posameznih ciljev. Med temi cilji je tudi: prispevati k doseganju ciljev razvoja podeželja, zlasti ohranjanja kmetij in podeželja v gorskem in hribovitem svetu z omejenimi možnostmi gospodarjenja.

Družba SiDG je že sprejela Spremembe in dopolnitve Pravil o načinu, pogojih in merilih izbire izvajalcev pri oddaji posameznih del upravljanja z državnimi gozdovi, ki vsebujejo tudi dodatne ukrepe za spodbujanje razvoja podeželja. Na podlagi teh Pravil je SiDG v letu 2022 pripravil javni naročili za izvajanje sečnje in spravil ter gozdno gojitvenih ter varnostnih del ter del spodbujanja ekoloških funkcij gozdov. Javni naročili predvidevata ukrepe za uresničevanje cilja spodbujanja razvoja podeželja. Pri izvedbi del namreč

predvidevata, da se kot merilo poleg cene pri ponudnikih omenjenih storitev upošteva še uvrščenost kmetije v gorsko območje, in sicer lahko glede na točke KMG-MID nosilec dopolnilne dejavnosti pridobi do 20% pri izbiri oziroma je njegova cena lahko do 20% višja od najugodnejše. SiDG je v letu 2022 sklenil dva takšna okvirna sporazuma in ju začel uporabljati od marca 2023 dalje. SiDG je v letu 2022 oddal naročila sečnje in spravila kmetijam z dopolnilno dejavnostjo v skupnem obsegu 9.977m³. Prav tako je oddal naročila sečnje in spravila manjša od 1.000m³ v skupnem obsegu 147.546 m³, ter posek lesa na panju v skupnem obsegu 3.742 m³. SiDG je poleg navedenega spodbujal razvoj podeželja z oddajo naročil za izvedbo del v gozdovih tako, da je prilagodil naročila tako, da je oblikoval sklope manjših naročil. SiDG tudi skrbi za gozdno infrastrukturo saj vzpostavlja in vzdržuje ustrezne mreže gozdne infrastrukture s čimer omogoča tudi cestne povezave na podeželju. V ta namen je realiziral investicije, ki so v letu 2022 znašale 1.754.552 eur. SiDG tudi spodbuja prodajo lesa za kurjavo kjer je oskrboval predvsem prebivalce podeželja. Realizacija prodaje lesa za kurjavo je v letu 2022 znašala 31.667 m³.

Zahteva nevladnih organizacij:

Trenuten obseg del in pomoč kmetijam je marginalen in se mora bistveno povečati. To se lahko izvede le s ciljnim ukrepanjem in spremenjeno politiko.

Zakon o delovanju SIDG je bil sprejet s cilji za katere pričakujemo da so izvajani. Trdimo da se cilj 4. "prispevati k doseganju ciljev razvoja podeželja, zlasti ohranjanja kmetij in podeželja v gorskem in hribovitem svetu z omejenimi možnostmi gospodarjenja" izvaja v tako marginalnem obsegu da lahko zaključimo, se le ta dejansko ne izvaja in da se morajo cilji izvajati uravnoteženo. Menimo da se mora preko tega cilja pomagati nad sto kmetijam in ne le dvema kmetijama z dopolnilno dejavnostjo.

V kolikor želimo razvoj kmetij in prevzem kmetij le te potrebujejo stalno delo in ne morejo biti odvisne od milosti vsakokratnega pripravljavca razpisa in pogosto menjajoče politike. Poleg koncesij je delo možno oddati na več načinov, tudi z dolgoročno pogodbo z letnimi aneksi, kar je v praksi podobno koncesijam a ne rabi spremembe zakonodaje in zagotavlja stabilnost kmetijam. Omenjen način bi omogočal družbi SIDG kontinuiteto del in višjo kvaliteto izvedbe del ter zmanjšanje birokracije.

Poudariti je potrebno da bi se s tem zagotovilo večje število delovne sile, ki je ob prenamnožitvah podlubnikov kritično primanjkuje, posledica le tega pa so več milijonske izgube tako v državnih kot okoliških zasebnih gozdovih.

Predlagamo, da se za zadostitev tega cilja oblikuje strokovna delovna skupina, ki bo v okviru MKGP in s sodelovanjem deležnikov iz podeželja in kmetij v gorskem in hribovitem svetu pripravila detajlne rešitve s ciljem pomagati nad 200 kmetijam in v obsegu vrednosti proizvodnje nad 10 milijonov evrov letno.

Nadalje predlagamo, da SIDG prispeva k cilju razvoja podeželja in hribovskih kmetij tudi z aktivno zemljiško politiko. Ugotavljamo da SIDG z intenzivnimi nakupi gozdov za katere se zanimajo kmetije in uveljavljanjem predkupne pravice zavira razvoj podeželja.

22. PROMET Z GOZDNIMI KOMPLEKSI NAD 30 HA

Kmetom in lastnikom gozdov se omogoči nakupe gozdnih kompleksov nad 30 ha. Obstaja več primerov, ko je gozdove želel kupiti sosed ali kmet iz lokalnega okolja, s čimer bi spodbujali razvoj podeželja, a je SIDG, d.o.o. uveljavil predkupno pravico iz tretjega odstavka 47. člena Zakona o gozdovih. SIDG bi se moral takim nakupom v skladu z četrtilnim ciljem delovanja odpovedati. Ker ni vzpostavljenih mehanizmov in ker

cilj nakupa gozdov prevlada nad ohranjanjem podeželja, predlagamo da se prednostna pravica države za gozdne komplekse nad 30 ha v Zakonu o gozdovih izbriše. V skladu z strokovnimi utemeljitvami je prednostna pravica nakupa pomoč družbi SIDG, d.o.o. sporna iz vidika nedovoljene državne pomoči v EU.

Zahtevamo, da se spremeni tretji odstavek 47. člena Zakona o gozdovih: briše se predkupna pravica RS za komplekse gozdov nad 30 ha.

Prejet odziv:

Prednostno pravico pri nakupu gozdov ima praviloma lastnik, katerega zemljišče meji na gozd, ki se prodaja. S tovrstnimi nakupi se vsaj deloma izboljšuje izredna razdrobljenost zasebne gozdne posesti. V primeru, ko sosed ni zainteresiran za nakup ima prednostno pravico do nakupa drug lastnik, katerega gozd je najbližje gozdu, ki se prodaja. Če pa gre za varovalne gozdove ali gozdove s posebnim namenom, pa imata predkupno pravico Republika Slovenija oziroma lokalna skupnost. Republika Slovenija oziroma pravna oseba, ki gospodari z gozdovi v lasti Republike Slovenije, ima predkupno pravico tudi pri nakupu gozdov v kompleksu, večjem od 30 hektarjev. Ta pravna oseba mora v primeru zemljišč, ki se nahajajo na zavarovanih območjih po predpisih s področja ohranjanja narave, pridobiti mnenje ministrstva, pristojnega za ohranjanje narave, ki se šteje za izjavo iz 84. člena Zakona o ohranjanju narave. Navedena predkupna pravica temelji na interesu RS, da zaokrožuje in pridobiva večje gozdne komplekse in preprečuje nadaljnjo lastniško drobljenje teh kompleksov. S tem pa je dana tudi možnost povečanja javnih gozdov na območjih, kjer je poudarjen javni interes. Lastniška struktura gozdov v RS, ki je izredno razdrobljena, bistveno otežuje normalno gospodarjenje z gozdovi in s tem doseganje posameznih politik pri tem gospodarjenju.

Zahteva nevladnih organizacij: Zakonita predkupna pravica RS in posledično javnega podjetja Slovenski državni gozdovi, d.o.o. (SiDG) iz tretjega odstavka 47. člena Zakona o gozdovih (ZG) je namenjena izključno povečevanju deleža državnih gozdov, s katerimi gospodari javno podjetje SiDG. SiDG je javno podjetje, ki je v celoti v lasti Republike Slovenije (RS). Glavna dejavnost je gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti, tudi sicer se skladno z določbami Zakona o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije ukvarja s prodajo gozdno lesnih sortimentov in drugih gozdnih proizvodov. SiDG nastopa na trgu z drugimi prodajalci lesa oziroma gozdnih lesnih sortimentov.

Pri nastopanju na trgu ima SiDG odločilno prednost, saj ima kot upravljavec gozdnih zemljišč v lasti RS položaj zakonitega predkupnega upravičenca pri nakupu gozdov v kompleksu, večjem od 30 hektarjev. To pomeni, da ima SiDG zagotovljene možnosti nakupa gozdov, ki predstavljajo temeljni vir dejavnosti in prihodkov prodajalcev gozdno lesnih sortimentov, in to pred drugimi konkurenti na istem trgu, s tem pa tudi precej več možnosti za uspeh na trgu.

Določitev zakonske predkupne pravice v korist RS oziroma SiDG, ki nastopa na trgu prodaje gozdno lesnih sortimentov in drugih gozdnih proizvodov, pri nakupu gozdov v kompleksu, večjem od 30 hektarjev, izkrivlja konkurenco z dajanjem prednosti SiDG, kar predstavlja nedopustno državno pomoč javnemu podjetju. Tovrstna državna pomoč ne predstavlja nobene od dopuščenih izjem iz člena 107 Pogodbe o delovanju Evropske unije. Zakonita predkupna pravica iz tretjega odstavka 47. člena Zakona o gozdovih krši tudi člena 106 in 107 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

To pomeni, da je osebam, ki se ukvarjajo z gozdarsko dejavnostjo in ta zanje predstavlja glavni vir dohodkov, dejansko onemogočeno pridobivanje večjih kompleksov gozdov, ki predstavljajo osnovo za opravljanje njihove dejavnosti, s tem pa tudi močno otežuje njihovo poslovanje, SiDG na ta račun pridobiva prevladujoč položaj na trgu lesni sortimentov v RS.

Zakonodajalec za sprejetje določitev zakonske predkupne pravice za gospodarske gozdove nad 30 hektarjev ni imel nobenega razloga, ki bi bil utemeljen v prevladujočem javnem interesu. Ker je gospodarjenje z gozdovi v RS strogo regulirano in v tem smislu ni strahu, da bi prišlo do prekomernega izsekavanja zasebnih gozdov ali drugega škodljivega izkoriščenja gozdov. Zgolj cilj povečevanja deleža državnih gozdov, s katerimi gospodarji SiDG, brez utemeljenih razlogov ne more predstavljati javnega interesa. Predlagamo ponovno preverbo ustreznosti določbe tretjega odstavka 47. člena ZG.

23. DOVOLJENJE ZA VOŽNJO S TRAKTORJI NA JAVNIH CESTAH (RAZEN AVTOCESTE)

Pri vsakodnevnem opravljanju kmetijskih opravil se kmetje pogosto srečujejo s prepovedmi vožnje po javnih cestah s katerimi upravljajo občine ali RS. Take omejitve pomenijo poseg v pravico do kmetovanja in zahtevajo tudi uporabo daljšega, dražjega in z vidika prometne varnosti slabšega dostopa do obdelovalnih površin. Lastniki traktorjev se zavedajo svojih dolžnosti (tehnična brezhibnost traktorja, utripajoča rumena luč, varnostni pasovi, označevanje počasnih vozil, obvezna oprema ...) vendar kljub temu prihaja do neutemeljenih omejitev, ki za pridelovalce hrane pomenijo nepotrebno porabo dodatnega časa in denarja, saj so alternativne poti vedno daljše. Prav tako se v praksi gradijo tehnično premajhna krožišča, ki pomenijo nezmožnost prehoda za kmetijsko mehanizacijo kot je npr. kombajn.

Zahtevamo spremembe državnih in občinskih predpisov na način, da bi zagotovili tehnično ustrezni kmetijski mehanizaciji, ob upoštevanju vse cestnoprometnih pravil, vožnjo po javnih cestah.

Prejet odziv:

Pravila cestnega prometa so v pristojnosti Ministrstva za infrastrukturo. Razlogi za omejitve vožnje po določenih cestah oziroma odsekih javnih cest sicer prioriteto ležijo v zagotavljanju varnosti cestnega prometa. O razlogih in posameznih primerih omejitev, ki dejansko precej otežijo dostop do kmetijskih površin bi bilo prav, pred sprejetjem takšnih omejitev vključiti kmetijsko stroko. Predlog lahko podpiramo v delu, da se obravnava posamezne primere v sklopu delovne skupine in zlasti, da se sistemsko uredi vključenost kmetijske stroke v sprejemanje tovrstnih omejitev.

Zahteva nevladnih organizacij:

Potrebna je vključitev kmetijske stroke v oblikovanje kakršne koli omejitve glede uporabe javne ceste za kmetijsko mehanizacijo.